
Päijät-Hämeen Osuuspankin
TASEKIRJA 2014

TASEKIRJAN SISÄLLYSLUETTELO

sivu	
1 - 23	Toimintakertomus
24 - 26	Osuuspankin tuloslaskelma ja tase
27 - 28	Rahoituslaskelma
	Osuuspankin tuloslaskelman ja taseen liitteenä annettavat tiedot
29 - 38	Osuuspankin tilinpäätöksen merkittävimmät laatimisperiaatteet
39 - 56	Liitetiedot
57 - 67	Luettelo kirjanpitokirjoista, tositteiden lajeista sekä selvitys niiden säilytystavoista
68	Hallituksen allekirjoitus
68	Hallintoneuvoston lausunto
68	Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Päijät-Hämeen Osuuspankin liikevoitto oli selvästi parempi kuin edellisvuonna. Tulosparannuksen merkittävimmät tekijät olivat korkokatteen paraneminen ja kulujen pieneneminen edelleen. Myös oman pääoman ehtoisten sijoitusten tuotot ja kiinteistöjen myyntivoitot paransivat tulosta. Liikevoitosta osa muodostui Pohjola Pankki Oyj:n osakkeiden myynnistä OP Osuuskunnalle.

Tilikaudella kirjattiin vertailukautta enemmän arvonalentumistappioita luotoista ja muista sitoumuksista, mutta arvonalentumisten määrä suhteutettuna luotto- ja takauskantaan pysyi alhaisella tasolla.

Asuntokauppojen määrän lasku heijastui luottokannan kasvuun. Sen sijaan talletuskasvu oli edellisvuotta parempi. 1.1.2014 voimaan astuneiden säännösten mukaan laskettu vakavaraisuussuhde oli edellisvuotta selvästi parempi.

Avainlukuja

Avainlukuja	2014	2013	Muutos
Liikevoitto, milj. euroa	10,0	5,3	90,1 %
Kulujen suhde tuottoihin, %	61,2	75,7	-14,5 %-yks.
Oman pääoman tuotto (ROE), %	11,2	9,1	2,1 %-yks.
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde*	25,0	17,8	7,2 %-yks.
Henkilöstö keskimäärin	151	156	- 5
Jäsenet	39 140	38 294	846

*Vakavaraisuussuhdeluvun vertailutieto 2013 on voimassa olevien säännösten mukaan laskettu arvio 1.1.2014

OP Ryhmä

Päijät-Hämeen Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki kuuluu OP Ryhmään, joka on johtava suomalainen finanssiryhmä. Se koostuu itsenäisistä osuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta (aik. OP-Pohjola osk) tytäryhtiöineen. OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaavat OP Osuuskunnan tytäryhtiöt OP-Palvelut Oy ja OP-Prosessipalvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Päijät-Hämeen Osuuspankki on OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset yhdessä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yhteisöjen kanssa muodostavat osuuspankkien yhteenliittymän, josta säädetään laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista ja laissa talletuspankkien yhteenliittymästä. Lakien mukaan keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista ja niiden vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin.

Taloudellinen toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jatkui keskimääräistä hitaampana vuonna 2014. Eri maissa kehitys oli epäyhtenäistä. Euroalueen talous kääntyi hitaaseen kasvuun kahden vuoden taantuman jälkeen, mutta luottamus talouden elpymiseen rakoili vuoden kuluessa muun muassa Ukrainan kriisin vuoksi.

Euroalueen inflaatio hidastui vuoden aikana ja vuoden lopulla öljyn halpeneminen painoi kuluttajahinnat laskuun. Euroopan keskuspankki laski ohjauskoron pohjalukemiin 0,05 prosenttiin syyskuussa. Euribor-korot alenivat keskuspankin toimien vuoksi edelleen hieman. EKP toteutti myös uusia epätavanomaisen rahapolitiikan toimia loppuvuoden aikana.

Suomen talous kehittyi edelleen heikosti. Kansantuote polki paikallaan ja työttömyys nousi. Investoinnit alenivat edelleen. Öljyn hinnan lasku vaimensi inflaatiota myös Suomessa. Yritysten ja kotitalouksien luottamus oli keskimääräistä vaisumpaa. Myönteistä oli teollisuuden tilauskannan kasvu. Asuntojen hinnat laskivat vajaan prosentin ja asuntokauppa supistui.

Pankkien kotitalousluottokannan kasvu jatkui hitaana kahden prosentin vuosivauhtia. Yritysluottokanta kasvoi hieman kotitalousluottoja nopeammin. Odotukset luotonkysynnän kehittymisestä heikkenivät vuoden loppua kohden. Talletuskanta rahoituslaitoksissa pysyi lähes vuodentakaisella tasolla varojen siirryttyä määräaikaistileiltä riskisempiin sijoituskohteisiin. Rahasto- ja vakuutussäästöjen kasvu jatkui vahvana rahoitusmarkkinoiden suotuisan kehityksen myötä, vaikka markkinoiden riski-indikaattorit nousivat hieman toisella vuosipuoliskolla.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Päijät-Hämeen Osuuspankin sääntöjä muutettiin varsinaisessa edustajiston kokouksessa keväällä 2014. Säännöt muutettiin vastaamaan uuden osuuskuntalain vaatimuksia. Osuuspankille perustettiin jäsenosuuksien ja lisäosuuksien lisäksi uusi osuuslaji, Tuotto-osuus, jonka nimellisarvo on 100 euroa. Tuotto-osuus on asiakasomistajan vapaaehtoinen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. Tuotto-osuudet voidaan lukea pankin ydinvakavaraisuuteen. Tuotto-osuuksien myynti aloitettiin huhtikuussa ja vuoden aikana myynti oli 45,7 miljoonaa euroa. Tuotto-osuuden tuottotavoite vuodelle 2014 on 3,25 prosenttia. OP Ryhmän hallintoneuvosto vahvisti lokakuussa myös vuodelle 2015 tuottotavoitteeksi 3,25 prosenttia.

Päijät-Hämeen Osuuspankki myi omistamansa Pohjola Pankki Oyj:n A- ja K-osakkeet OP Osuuskunnan 6.2.2014 julkistaman vapaaehtoisen ostotarjouksen mukaisesti huhtikuussa. Osakkeiden myynnistä saatu myyntivoitto oli 1,2 miljoonaa euroa. OP Osuuskunta sai välimiesoikeuden päätöksellä omistusoikeuden kaikkiin Pohjola Pankki Oyj:n osakkeisiin. Pohjolan A-osake poistettiin Helsingin Pörssistä 30.9.2014.

Päijät-Hämeen Osuuspankki on sijoittanut Pohjola Pankin osakkeista saadun osingon ja myyntihinnan sekä osan Tuotto-osuuksista saamastaan pääomasta OP Osuuskunnan osuuspääomaan sekä OP Osuuskunnan liikkeeseen laskemiin yritystodistuksiin.

Helmikuussa Päijät-Hämeen Osuuspankki myi loput omistuksessaan olleesta Asunto Oy Rahatalon osakekannasta.

OP-Pohjola-ryhmä otti 1.1.2015 alkaen käyttöön uuden nimen OP Ryhmä. Ryhmän pankki-, vahinkovakuutus ja varallisuudenhoitotoiminnat ovat jatkossa kaikki OP-brändin alla. Päijät-Hämeen Osuuspankki otti syksyllä 2014 käyttöön uuden markkinointinimen OP Päijät-Häme.

Päijät-Hämeen Osuuspankilla ei ollut muita olennaisia tapahtumia tilikaudella.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Päijät-Hämeen Osuuspankilla ei ole ollut olennaisia tapahtumia tilikauden päättymisen jälkeen.

Osuuspankin tulos

Liikevoittoon vaikuttaneiden keskeisimpien tuotto- ja kuluerien kehitys kolmelta viimeiseltä vuodelta sekä vuoden 2014 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Tulosanalyysi				
Milj. euroa	2014	2013	Muutos, %	2012
Tuotot				
Korkokate	15,0	12,0	25,5	13,8
Muut tuotot				
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	2,0	1,7	16,9	1,7
Palkkiotuotot, netto	8,8	8,7	1,1	7,2
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	0,1	0,1	15,4	0,3
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	1,2	0,1	2 194,2	0
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	0,7	0,6	23,9	0,3
Liiketoiminnan muut tuotot	0,8	0,4	87,6	0,6
Yhteensä	13,5	11,5	17,6	10,1
Tuotot yhteensä	28,6	23,5	21,6	23,8
Kulut				
Henkilöstökulut	8,2	8,4	-2,8	8,9
Muut hallintokulut	5,2	5,1	1,3	4,8
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0,5	0,5	0,1	0,5
Liiketoiminnan muut kulut	3,6	3,7	-3,6	3,6
Kulut yhteensä	17,5	17,8	-1,7	17,8
Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista	1,1	0,4	144,2	1,6
Liikevoitto (-tappio)	10,0	5,3	90,1	4,4

Liikevoiton kasvua edesauttoi erityisesti korkokatteen selvä parannus marginaalien kasvun sekä volyyimikehityksen ansiosta. Lisäksi liikevoittoa paransi Pohjolan osakkeiden myyntivoitto, joka sisältyy myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin sekä oman pääoman ehtoisten sijoitusten tuottojen kasvu. Myös kiinteistöjen myyntivoitot kasvattivat liikevoittoa. Henkilöstökulut supistuivat hieman johtuen toiminnan tehostamisesta. Arvonalentumiset saamisista kasvoivat vertailukaudesta, mutta suhteutettuna luotto- ja takauskantaan arvonalentumiset pysyivät edelleen matalalla tasolla.

Päijät-Hämeen Osuuspankin palkkiotuotot kasvoivat hieman vertailuvuodesta. Erityisesti palkkiot luotonannosta, maksuliikkeestä sekä vahinkovakuutus toiminnasta kasvoivat. Sen sijaan arvopapereiden välityspalkkioista ja johdannaiskaupoista kertyi tuottoja edellisvuotta vähemmän.

Palkkiotuottoihin sisältyy vähennyksenä omistajajäsenille myönnetty OP-bonukset, joiden määrä pieneni johtuen bonuskulun kirjauskäytännön muutoksesta. Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti OP-bonukset huomioidaan sen OP ryhmään kuuluvan yrityksen kuluna, jonka tuotteista bonus kertyy. Päätyneen tilikauden aikana pankki maksoi OP-bonuksia asiakkaille yhteensä 3,6 miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen bonuskertymä oli 4,3 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin bonuskertymä oli 4,1 miljoonaa euroa.

Henkilöasiakkaalle kertyneiden OP-bonusten käyttö pankki- ja vakuutuspalveluihin on asiakkaalle verotonta, kun bonukset käytetään OP Ryhmän määrittelemiä ja valitsemiä käyttökohteisiin. Asiakkaille kertyy OP-bonuksia pankkiasioinnin lisäksi myös vakuutusasioinnista.

Palkkiotuottoja kertyi seuraavasti:

Palkkiotuotot	2014	2013	Muutos, %
Milj. euroa			
Talletuksista	0,1	0,1	-12,2
Luotonannosta	3,1	2,8	9,9
Maksuliikkeestä	3,9	3,7	5,1
Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta	0,7	1,1	-35,3
Omaisuuksien hoidosta ja lainopillisista tehtävistä	1,1	1,0	18,3
Takauksista	0,1	0,1	-1,0
Vakuutusten välityksestä	3,2	3,2	-2,4
Muut	1,3	1,8	-29,8
Yhteensä	13,6	14,0	-2,8
OP-bonukset	-3,6	-4,1	-13,3
Palkkiotuotot yhteensä	10,0	9,8	1,6
Palkkiokulut	1,2	1,1	5,7
Palkkiotuotot, netto	8,8	8,7	1,1

Luottojen nettomääräiset arvonalentumistappiot kasvoivat edellisvuodesta. Luotoista ja takausaamisista kirjattiin arvonalentumistappioita tilikauden aikana bruttomääräisesti 1,3 miljoonaa euroa. Vakuutuskorvauksilla ja perityksi saaduilla, aiemmin luotto- ja takaustappioihin kirjatuilla erillä oikaistu nettomäärä oli vuoden lopussa 1,1 miljoonaa euroa (0,4¹), joka on 0,1 prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Keskeisimpien tase- ja sitoumuserien kehitys kolmelta vuodelta ja vuoden 2014 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä	31.12.2014	31.12.2013	Muutos, %	31.12.2012
Milj. euroa				
Tase	1 236	1 158	6,7	1090
Luotot	887	893	-0,6	811
Saamistodistukset	10	0,3	3 108,4	0,1
Osakkeet ja osuudet	99	34	190,1	34
Talletukset	1 021	986	3,5	976
Oma pääoma	80	27	192,4	26
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	80	103	-22,7	103

Pankin oma pääoma vahvistui hyvin sujuneen tuotto-osuus myynnin sekä tulosparannuksen ansiosta. Tuotto-osuus myynnin johdosta Päijät-Hämeen Osuuspankki myös pystyi kasvattamaan omistustaan OP Osuuskunnan osuus- ja lisäosuuspääomaan, näin pankin osakeomistus kasvoi lähes 200 prosentilla. Talletuskanta kasvoi edellisvuotta paremmin, kokonaiskasvu oli 3,5 prosenttia, joka oli arvioitua parempi.

¹ Suluissa vertailulukku 31.12.2013.

Antolainauksen kehitys

Uusia luottoja myönnettiin vuoden aikana 232 miljoonaa euroa eli 4 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Luottokanta yhteensä vuoden lopussa oli 887 miljoonaa euroa (892²). Luottokanta pankin omassa taseessa oli vuoden lopussa alhaisempi kuin edellisen vuoden vaihteessa johtuen luottokannan siirrosta OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle (OPA). OP Ryhmän strategian mukaisesti osuuspankki siirsi myöntämiään asuntoluottoja OPAlle tilikauden aikana 69 miljoonaa euroa.

Yli 90 pv erääntyneet ja nollakorkoiset saamiset tilikauden aikana kehittyivät seuraavasti:

Yli 90 pv erääntyneet ja nollakorkoiset saamiset			
Milj. euroa	31.12.2014	31.12.2013	Muutos, %
Yli 90 pv erääntyneet saamiset	3,0	4,8	-37,2
Nollakorkoiset saamiset	0	0,1	-30,5
Yhteensä	3,0	4,8	-37,1
Prosenttia luotto- ja takauskannasta	0,3	0,5	-0,2

Yli 90 päivää erääntyneisiin saamisiin on luettu kaikki sellaiset antolainausaamiset, joiden pääoma tai korko on ollut kokonaan tai osittain erääntyneenä ja maksamattomana yli 90 päivää.

Kiinteistöomistukset

Päijät-Hämeen Osuuspankin kiinteistöomistukset muodostuvat omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja sijoituskiinteistöistä.

Kiinteistöomistukset		
Milj. euroa	31.12.2014	31.12.2013
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	17,9	19,9
Prosenttia taseesta	1,5	1,7
Sijoituskiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	5,3	6,2
Prosenttia taseesta	0,4	0,5
Käypä arvo	5,6	7,2
Nettotuotto, %	6,6	6,4
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma yhteensä	23,2	26,0
Prosenttia taseesta	1,9	2,3

Kiinteistöyhteisöjen sitoutunut pääoma muodostuu osakehuoneiston kirjanpitoarvosta ja osakehuoneistoon kohdistuvasta lainaosuudesta.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt

Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi on luettu kiinteistöt, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi on luettu myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on ollut yli viisi prosenttia pinta-alasta.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden tasearvoa määritettäessä on otettu lähtökohdaksi hyödykkeen arvo suhteessa liiketoiminnan tulonodotuksiin. Arvonkorotuksia oli tilikauden lopussa 0,6 miljoonaa euroa. Niitä peruutettiin tilikauden aikana 1,3 miljoonaa euroa.

² Suluissa vertailulukku 31.12.2013.

Tilikauden aikana myytiin omassa käytössä olevia kiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 1,6 miljoonalla eurolla. Oman käytön kiinteistöihankintoja ei tilikauden aikana tehty.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen ja omaisuuden arvonnousujen hankkimiseksi. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa on vuokrattu ja oman käytön osuus on ollut vähäinen (alle viisi prosenttia), kiinteistö on luokiteltu sijoituskiinteistöksi.

Sijoituskäytössä olevia liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjä arvostettaessa kiinteistökohtaisena vähimmäistuottovaatimuksena tasearvoa määritettäessä on käytetty 5,5 prosenttia. Sijoituskiinteistöihin ei sisällynyt arvonkorotuksia tilikauden päättyessä. Arvonkorotuksia peruutettiin tilikauden aikana 0,3 miljoonaa euroa.

Tilikauden aikana myytiin sijoituskiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 0,8 miljoonaa euroa. Sijoituskiinteistöihankintoja ei tilikauden aikana tehty.

Muun sijoitustoiminnan kehitys

Saamiset luottolaitoksilta, joista valtaosan muodostavat saamiset Pohjola Pankki Oyj:ltä, olivat 208 miljoonaa euroa (197). Summaan sisältyy sijoitus OP Osuuskunnan liikkeeseen laskemaan joukkovelkakirjalainaan yhteensä 15 miljoonaa euroa (15).

Osakkeiden ja osuuskuntien määrää toisaalta pienensi Pohjola Pankin osakkeiden myynti ja toisaalta kasvatti lisäsijoitukset OP Osuuskunnan osuuspääomaan. Vuoden lopussa Päijät-Hämeen Osuuspankilla oli sijoituksia keskusyhteisön osuuspääomaan yhteensä 97 miljoonaa euroa (30). Lisäksi osuuspankilla on tällä hetkellä 10 miljoonan euron sijoitus OP Osuuskunnan liikkeeseen laskemaan yritystodistukseen.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleisön talletusten ja muiden velkojen kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa. Muut velat muodostuvat markkinarahaveloista ja valtion varoista välitetyistä lainoista.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			
Milj. euroa	31.12.2014	31.12.2013	Muutos, %
Talletukset			
Maksuliiketililit	576	457	26,0
Säästämistilit	59	69	-13,9
Sijoittamistilit	385	459	-16,2
Valuuttatalletukset	1	2	-14,6
Yhteensä	1 021	986	3,5
Muut velat	1	1	-18,7
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille yhteensä	1 022	988	3,5

Muun vieraan pääoman ja sitoumusten kehitys

Velat luottolaitoksille, jotka muodostuvat lähes kokonaan veloista Pohjola Pankki Oyj:lle, olivat 95 miljoonaa euroa (76).

Pankki maksoi lokakuussa pois kaikki pääomalainat, yhteensä 19 miljoonaa euroa, sekä perpetuaalilainat, yhteensä 6 miljoonaa euroa.

Muut vieraan pääoman erät muodostuvat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtyvistä eristä.

Oma pääoma ja varaukset

Päijät-Hämeen Osuuspankin koko oman pääoman määrä kasvoi 192 prosenttia 80 miljoonaan euroon (27).

Osuuspääoma

Osuuspääoma kasvoi 1362 prosenttia 49,1 miljoonaan euroon (3,4). Omistajajäsenillä oli vuoden lopussa sijoituksia jäsenosuuksiin 3,4 miljoonaa euroa (3,3) ja uusiin Tuotto-osuuksiin 45,7 miljoonaa euroa.

Osuuspankilla voi osuuskuntalain ja osuuspankin sääntöjensä mukaan olla jäsenen oikeudet tuottavia jäsenosuuksia ja vapaaehtoisina osuuksina Tuotto-osuuksia sekä lisäosuuksia. Päijät-Hämeen Osuuspankin osuuspääomassa on jäsenosuuksia 40 551 kpl. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa yksi osuuspankin jäsenosuus ja maksaa siitä merkintähintana 84,09 euron suuruinen jäsenosuusmaksu. Tuotto-osuuksia on osuuspankin osuuspääomassa 457 042 kpl. Tuotto-osuuksia voivat merkitä vain osuuspankin jäsenet ja niiden antamisesta päättää osuuspankin hallitus. Tuotto-osuuden nimellisarvo ja siitä osuuspankille merkintähintana maksettava tuotto-osuusmaksu on 100 euroa. Jäsenosuudet ja Tuotto-osuudet ovat osuuspankin purkautuessa huonommalla etusijalla kuin lisäosuudet. Osuuspankin osuuspääomassa on lisäosuuksia 2 325 kpl. Lisäosuuksia koskevat määräykset sisältyvät nykyistä edeltävän osuuskuntalain (1488/2001) 11 lukuun sekä soveltuvin osin voimassa olevaan osuuskuntalakiin. Osuuspankki ei voi enää antaa uusia lisäosuuksia. Olemassa olevat lisäosuudet voidaan omistajan hakemuksesta muuntaa Tuotto-osuuksiksi.

Osuusmaksut, tuotto-osuusmaksut ja lisäosuusmaksut palautetaan osuuspankin sääntöjen, osuuskuntalain ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin jäsenyyden päätyttyä tai irtisanottaessa lisäosuus tai Tuotto-osuus. Jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai Tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden.

Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen ja tuotto-osuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa pankin hallitus. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Lisäosuusmaksut palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista. Lisäosuudelle maksetaan korkoa siihen asti, kun se on osuuskuntalain mukaan nostettavissa.

Osuuspankilla on oikeus lunastaa kaikki Tuotto-osuudet. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus. Lunastukseen vaaditaan keskusyhteisön lupa sekä valvovan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Vapaaehtoiset varaukset

Luottotappiovarausta ei kasvatettu. Luottotappiovarauksen määrä tilikauden lopussa oli 27,6 miljoonaa euroa, joka oli 3,1 prosenttia saamisista. Elinkeinoverolain sallima enimmäismäärä on viisi prosenttia saamisista.

Omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankin vakavaraisuus lasketaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti. Vakavaraisuussäntely muuttui 1.1.2014 alkaen, joten omia varoja ja vakavaraisuutta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisen vuoden toimintakertomuksessa julkaistuihin tietoihin. Alla esitetyt vakavaraisuustietojen vertailutiedot perustuvat arvioon, jossa vakavaraisuustiedot 31.12.2013 on oikaistu vastaamaan 1.1.2014 voimaan tulleita vakavaraisuussäännöksiä.

Osuuspankin luottoriskin pääomavaateen laskennassa käytetään sisäisten luokitusten menetelmää. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä. Myös operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III:n mukaiset tarkemmat vakavaraisuustiedot tilinpäätöksessään. OP Ryhmän tilinpäätös on luettavissa www.op.fi verkkopalvelussa.

Päijät-Hämeen Osuuspankin omat varat muodostuivat seuraavasti:

Omat varat		
Milj. euroa	31.12.2014	31.12.2013
Ydinpääoma (CET1)		
Oma pääoma*	80,2	27,4
Lisäosuuspääoman omiin varoihin luettava määrä	0,1	0,1
Tilinpäätössiirrot vähennettynä laskennallisella verovelalla	22,1	22,1
Suunniteltu voitonjako	-0,5	0,0
Käyvän arvon rahasto rahavirran suojauksesta	-2,2	-1,0
Aineettomat hyödykkeet	-0,1	-0,1
Laskennalliset verosaamiset, jotka ylittävät 10 % ydinpääomasta	0	0
Käyvän arvon arvostusten siirtymäsäännös	-0,1	-0,8
Arvon alentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-3,1	-4,8
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	96,4	42,8
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)		
Pääomalainoista omiin varoihin luettava määrä	0	15,2
Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä	96,4	58,0
Toissijainen pääoma (T2)		
Perpetuaalilainat	0	5,7
Käyvän arvon arvostusten siirtymäsäännös	0,1	0,8
Omat varat yhteensä	96,4	64,6

* pl. lisäosuuspääoma ja arvonorotusrahastoon liittyvä laskennallinen verovelka

Ensisijaiseen pääomaan ei sisältynyt pääomalainoja 31.12.2014. Vertailutietoon sisältyvien pääomalainojen osuus oli 32,8 prosenttia ensisijaisesta pääomasta.

Osuuspankin lisäosuuspääomasta on luettavissa ydinpääomiin korkeintaan 80 prosenttia 31.12.2012 liikkeeseen lasketusta määrästä siirtymäsäännöksen puitteissa. Käyvän arvon rahaston negatiiviset erät eli realisoitumattomat tappiot sisältyvät ydinpääomaan, mutta positiiviset erät eli realisoitumattomat voitot vähennetään ydinpääomasta vuoden 2014 ajan ja luetaan toissijaiseen pääomaan (T2). Arvon alentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä vähennetään kokonaisuudessaan ydinpääomasta (CET1).

Riskipainotetut erät		
Milj. euroa	31.12.2014	31.12.2013
Luottoriski		
Standardimenetelmä (SA)		
Yritysvastuut	0,9	1,3
Muut vastuut	0,1	1,8
Sisäisten luottoluokituksen menetelmä (IRB)		
Yritysvastuut ¹⁾	179,5	212,2
Yritysvastuut – pk-yritykset	119,7	145,3
Yritysvastuut - Muut	59,7	66,9
Vähittäisvastuut ²⁾	46,5	50,4
Kiinteistövakuudelliset	2,5	2,6
Muut vähittäisvastuut	44,0	47,8
Luottolaitos- ja sijoituspalveluyritysvastuut ¹⁾	0,7	1,0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	97,1	32,8
Muut erät	22,8	25,6
Luottoriski yhteensä	347,5	325,2
Operatiivinen riski	38,9	37,0
Yhteensä	386,4	362,2

1) Luottolaitos- ja sijoituspalveluyritysvastuisiin sekä yritysvastuisiin sovelletaan nk. IRBAn perusmenetelmää (FIRB), eli pankki soveltaa näiden vastuiden riskipainojen laskennassa omia maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) estimaatteja.

2) Vähittäisvastuiden riskipainoja laskettaessa pankki soveltaa omia estimaatteja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD), tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF).

Vakavaraisuussuhdeluvut		
(%)	31.12.2014	31.12.2013
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	25,0	11,8
Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde	25,0	16,0
Vakavaraisuussuhde	25,0	17,8
Osuuspankkien yhteenliittymän ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1)	* 13,6	**17,1

*syyskuussa 2014

** voimassa olevien säännösten mukaan laskettu arvio 1.1.2014

Omien varojen vähimmäismäärä yhteensä oli 30,9 miljoonaa euroa (29). Omien varojen vähimmäismäärä on 8 prosenttia riskipainotetuista eristä. Lakisääteinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia. Ydinpääoman vakavaraisuussuhteen alaraja on 4,5 prosenttia.

31.12.2013 voimassa olleen vakavaraisuussäätelyn mukaisesti lasketut osuuspankin omat varat vuoden 2013 lopussa olivat 68,3 miljoonaa euroa, omien varojen vaatimus 39,7 miljoonaa euroa ja vakavaraisuussuhde 13,8 prosenttia. Säätelymuutoksesta johtuvat suurimmat muutokset omissa varoissa aiheutti pääomalainojen siirtymäsäännös, joka vähensi omia varoja. Omien varojen vaadetta pienensi Basel I lattiasäännön poistuminen omien varojen vaateesta sekä pk-yritysten luottoja koskeva riskipainohelpotus (noin 24 prosenttia). Riskipainohelpotus on voimassa vuoteen 2016.

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1) yhteensä}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$

Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$

Vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$

Keskinäinen vastuu

Yhteenliittymälainsäädännön mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki Pohjola Pankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. OP Osuuskunnan jäseniä olivat vuoden lopussa 181 osuuspankkia sekä Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP-Prosessipalvelut Oy. Talletuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat keskinäisessä vastuussa niistä selvitystilassa tai konkurssissa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että yhteenliittymälaisissa säädetyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Talletussuoja ja sijoittajien turva

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan talletuspankin on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP Ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP Ryhmän talletuspankeilta enintään 100 tuhanteen euroon asti. OP Ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit, Pohjola Pankki Oyj ja Helsingin OP Pankki Oyj. OP Ryhmä on maksanut vuonna 2014 rahastolle kannatusmaksuja 29,1 miljoonaa euroa.

Sijoittajien korvausrahalta maksaa korvauksia ei-ammattimaisille sijoittajille silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty suorittamaan muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi suojan piirissä olevia sijoittajien selviä ja riidattomia saamia sopimuksen mukaisesti. Korvauksen määrä on 90 prosenttia saamisen määrästä, enintään 20 tuhatta euroa. Sijoittajien korvausrahalta koskevan lainsäädännön mukaan OP Ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku	2014	2013	2012
	Oman pääoman tuotto (ROE), %	11,2	9,1
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,7	0,4	0,4
Omavaraisuusaste, %	8,3	4,2	4,1
Kulujen suhde tuottoihin, %	61,2	75,7	74,6

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulujen suhde tuottoihin, %

$$\frac{\text{Hallintokulut} + \text{Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä} + \text{Liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate} + \text{Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista} + \text{Nettopalkkiotuotot} + \text{Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot} + \text{Suojauslaskennan nettotulos} + \text{Sijoituskiinteistöjen nettotuotot} + \text{Liiketoiminnan muut tuotot} + \text{Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)}} \times 100$$

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi sekä pankin riskiasema

Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinkantokyky ja varmistaa, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi pankin kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta.

Päijät-Hämeen Osuuspankin riskienhallinta on järjestetty OP Osuuskunnan jäsenpankeilleen antamien yleisten ohjeiden mukaisesti. Pankin hallitus vastaa sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan riittävydestä. Pankki noudattaa OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamia ryhmätasoisia sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. OP Osuuskunnan johtokunta on asettanut osuuspankkien riskiperusteiselle vakavaraisuudelle, kannattavuudelle ja eri riskilajeille valvontarajat. Valvontarajojen pohjalta osuuspankin hallitus on vahvistanut omat limiittinsä. Limiittien ajantasaisuus suhteessa pankin liiketoiminnan tilaan ja kehitykseen tarkistetaan vuosittain.

Hallitus seuraa, arvioi ja valvoo säännöllisesti riskinkantokykyä ja riskiasemaa sekä riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuutta ja riittävyttä.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista OP Osuuskunnan ja pankin hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti hallitukselle, hallintoneuvostolle ja OP Osuuskunnalle pankin liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskiasemasta.

Osuuspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinkantokyvyn riittävyttä suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Pääomasuunnittelulla varmistetaan, että pankilla on riittävä riskiperusteinen vakavaraisuus nykyisiin ja ennakoituihin riskeihin nähden. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että pankin kasvu-, kannattavuus- ja vakavaraisuustavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisesti asetettu. Pääomasuunnitelma sisältää mm. tavoitteet pääomatasolle sekä varautumissuunnitelman vakavaraisuuteen vaikuttavien odottamattomien tilanteiden varalle. Omien varojen riittävyys turvataan ensisijaisesti pitämällä pankin kannattavuus kohtuullisella tasolla. Lisäksi pankki tarjoaa omistajajäsenille merkittäväksi tuotto-osuuksia, jotka luetaan ydinpääomaan. Pankin riskinkantokyky on riittävä ja riskiasema on vakaa.

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että asiakas ei mahdollisesti täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteitaan eikä asetettu vakuus ole riittävä kattamaan pankin saamista. Luottoriskien hallinnan tarkoituksena on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen. Luottoriskiä hallitaan asiakasvalinnalla ja vakuuksin sekä asiakassuhteen aktiivisella hoidolla.

Pankkiluottotoiminnassa luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoitokyvyn perusteella. Luottopäätökset perustuvat vahvistettuihin päätöksenteko-ohjeisiin, asiakkaan luottokelpoisuusluokkaan, maksukykyyn ja vakuuksiin, joiden tulee yleensä olla turvaavat. Seurannassa kiinnitetään huomiota myös luotonannon toimialakohtaisiin keskittyymiin. Vakuudeton luotonanto on mahdollista vain poikkeustapauksissa riskienhallintaa koskevien ohjeiden määrittelemällä tavalla.

Päijät-Hämeen Osuuspankin luottoriskejä limitoidaan ja rahoitusprosessia valvotaan OP Ryhmän riskienhallintajärjestelmän puitteissa. Pankin luottokanta on ollut vakuutettu Osuuspankkien Keskinäisessä Vakuutusyhtiössä (OVY) osana tätä järjestelmää. OP Ryhmän riskienhallinnan kehittämiseen liittyen osuuspankkien luottokantojen vakuuttamismenettely on päättynyt 31.12.2014.

Pankin asiakasriskejä kattavat omat varat olivat joulukuussa 2014 yhteensä 96,4 miljoonaa euroa. Pankilla ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden asiakasriski (asiakasvastuut vähennyserät huomioiden) ylittäisi EU:n vakavaraisuusasetuksessa säädetyn 25 prosentin rajan asiakasriskejä kattavista omista varoista. Viiden suurimman asiakaskokonaisuuden asiakasriskien (asiakasvastuut vähennyserät huomioiden) yhteismäärä oli 33,0 prosenttia asiakasriskejä kattavista omista varoista. Asiakaskokonaisuuksia, joiden asiakasriskien yhteismäärä ylitti 10 prosenttia asiakasriskiä kattavista omista varoista, ei ollut.

Vuonna 2014 luotto- ja takaustappioiden nettomäärä oli 0,1 prosenttia luotto- ja takauskannasta. Pankin säännöllisesti tekemän tulevien luottotappioriskien kartoituksen perusteella suurimpien asiakkaiden taholta ei ole odotettavissa olennaisia tappioita. Yli 90 pv erääntyneet ja nollakorkoiset saamiset olivat 0,3 prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista maksuista ilman vaikutusta liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen.

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan sijoitusten ja luotonannon sekä niiden rahoituksen maturiteettirakenteen erolla. Maksuvalmiusriskiä seurataan pankin tulo- ja menokassavirtojen erona ja maksuvalmius hoidetaan Pohjola Pankki Oyj:n sekkitilin kautta. Rakenteellista rahoitusriskiä hallitaan OP Ryhmän likviditeetin hallintaa koskevien linjausten ja ohjeiden sekä OP Osuuskunnan johtokunnan osuuspankeille vahvistamien valvontarajojen avulla. Pankin rahoitusvarojen ja -velkojen jakauma on kuvattu liitetiedoissa.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai markkinahinnan volatiliiteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriskit, hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottosprediriski ja markkinoiden likviditeettiriski.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, mitata, rajoittaa, seurata ja valvoa pankin markkinariskejä siten, että pankin kannattavuus tai vakavaraisuus ei vaarannu.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu luotonannon ja talletusvarainhankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista, joten korkotason muutokset realisoituvat korkokatteeseen. Osuuspankin korkoriskiä hallitaan ensisijaisesti otto- ja antolainauksen tuotevalikoimalla ja -ehdoilla. Toissijaisesti pankki voi suojata taseensa korkoriskiä korkojohdannaisilla OP Ryhmässä käytössä olevien suojauksen toimintamallien mukaisesti. Johdannaisuojaus voidaan toteuttaa joko nimettyihin sopimuksiin kohdistettuna, rahavirran suojauksena tai ns. taloudellisena suojauksena.

Päijät-Hämeen Osuuspankki on tilikaudella soveltanut rahavirran suojauslaskentaa suojautuessaan korkokatteen vaihtelulta ja koronlaskun vaikutukselta tai pitkään jatkuvalta matalalta korkotasolta euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtoihin. Rahavirran suojauksessa osa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevista korkovirroista on vaihdettu koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Pankkiliiketoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP Ryhmässä valuuttariski keskitetään Pohjola Pankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvojen muutosriskiä. Osakesijoitukset ovat pääosin OP Ryhmän sisäisiä sijoituksia. Muu osakesijoitustoiminta on vähäistä.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan osuuspankin ja sen konserniyhtiöiden omistuksessa oleviin kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvaa arvonalenemis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöt on vakuutettu käyvästä arvostaan. Pankin hallitus käsittelee kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät riskit sekä investointi-, korjaus- ja muut toimenpiteet säännöllisesti. Seurannassa kiinnitetään huomiota muun muassa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrään suhteessa pankin taseeseen ja sijoituskiinteistöjen sitoutuneelle pääomalle saatavaan nettotuottoon sekä käypiin arvoihin.

Päijät-Hämeen Osuuspankki harjoittaa varsinaista kiinteistöliiketoimintaa kiinteistöriskien hallinnan periaatteiden mukaisesti. Vuoden 2014 lopussa kiinteistösijoituksiin (ml. omistukset kiinteistösijoitusyhtiöissä) sitoutuneen pääoman määrä oli 1,9 prosenttia taseen loppusummasta. Vuokrattavissa olevista tiloista oli 88 prosenttia vuokrattuna. Sijoituskiinteistöihin sitoutuneen pääoman tuotto oli 6,6 prosenttia eli hieman edellisvuotista korkeampi.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Sekä operatiivinen että compliance –riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiiviset riskit arvioidaan ja riskitilanne raportoidaan säännöllisesti hallitukselle. Compliance-riskiä hallitaan mm. seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla ja kouluttamalla organisaatiota. Vuonna 2014 operatiivisista riskeistä osuuspankille aiheutuneet tappiot olivat vähäisiä.

Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy väärän strategian valinnasta tai siitä, että valitulla strategialla ei saavuteta asetettuja tavoitteita. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Palveluverkko

Vuoden lopussa Päijät-Hämeen Osuuspankilla oli pääkonttorin lisäksi viisi täyden palvelun konttoria; Heinolassa, Hollolassa, Hämeenkoskella, Nastolassa ja Iitissä. Kaikissa konttoreissa tai konttorin välittömässä läheisyydessä on rahan nostoon tarkoitettu Otto – käteisautomaatti.

Konttoreissa sijaitsevista asiakaspäätteistä luovuttiin vähäisen käytön vuoksi syksyllä 2014.

Pankkipalveluiden lisäksi Päijät-Hämeen Osuuspankki tarjoaa Pohjola Vakuutuksen vakuutuspalveluita.

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. OP Ryhmä on panostanut merkittävästi mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen ja finanssipalveluiden käyttö onkin siirtymässä yhä enenevässä määrin mobiililaitteisiin.

Jäsenistö

Pankin jäsenmäärä kasvoi vuoden aikana 846 jäsenellä ja oli vuoden lopussa 39 140. Jäsenmäärän lisäys johtui toteutetusta ja edelleen jatkuvasta aktiivisesta jäsenhankinnasta.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Osuuspankin palkka- ja palkkiopolitiikasta sekä palkkioiden maksamisesta päättää hallitus.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahosta.

Päijät-Hämeen Osuuspankki kuuluu OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahostoon. Pankki maksaa henkilöstörahostolle voittopalkkioita, mikäli ennalta sovitut OP Ryhmän yhteiset tavoitteet saavutetaan. Rahaston jäsen voi nostaa rahasto-osuuksia rahaston säännöissä mainituin perustein.

Osuuspankissa on käytössä OP Ryhmän yhteinen johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä, jonka ansaintajaksoille on asetettu OP Ryhmän strategiaan perustuvia tavoitteita. Johdon kannustinjärjestelmä koostuu kolmen vuoden peräkkäisistä ansaintajaksoista, joista ensimmäinen oli 2011 - 2013. OP Osuuskunta toteutti vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen kaikista Pohjola Pankki Oyj:n liikkeeseen laskemista A- ja K-sarjan osakkeista. Tämän johdosta palkkiot, jotka oli tarkoitus maksaa Pohjolan A-sarjan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä, maksetaan rahana ja alkuperäisen maksuaikataulun mukaisesti vuosina 2015, 2016 ja 2017 kolmessa yhtä suuressa erässä. Palkkio muutettiin rahamääräiseksi kertomalla osakkeiden lukumäärä lunastushinnalla.

Toinen kolmen vuoden ansaintajakso on 2014 - 2016, josta mahdollinen palkkio maksetaan OP:n v. 2017 liikkeeseen laskemina debentureina. Ansaittu euromääräinen palkkio muunnetaan debentuurien kappalemääräksi järjestelmän toteuman selvittyä. Palkkiosta vähennetään rahana maksettava osuus, jolla katetaan palkkiosta aiheutuvia veroja ja veroluonteisia maksuja. Palkkio maksetaan kolmessa yhtä suuressa erässä vuosina 2018, 2019 ja 2020.

Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- tai toimisuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Osuuspankin lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko osuuspankin henkilöstön.

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty luottolaitoslaissa sekä Finanssivalvonnan kannanotossa ja sen päivityksessä. Laissa määritellään henkilöt, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua merkittävää riskiä valvottavalle ts. riskipositioon kuuluvat henkilöt. Palkkion lykkäys, maksu muuna kuin rahana sekä maksamatta jättäminen tulee sovellettavaksi, jos lain tarkoittamassa riskipositioasemassa olevan henkilön muuttuvan palkkion määrä ylittää säännöksissä asetetun rajan.

Viivästetyt osuudet maksetaan kunakin vuonna niin, että maksuerien välillä on vähintään vuosi väliä. Ennen kunkin viivästetyn erän maksamista pankissa tehdään erikseen päätös siitä, onko aiemmin määriteltyä palkkiota pienennettävä toteutuneiden riskien, yrityksen palkitsemisjärjestelmään liittyvien maksamista koskevien ehtojen tai taloudellisen aseman heikkenemisen vuoksi. Viivästetty palkkio voidaan näiden rajoitusehtojen toteutuessa jättää kokonaan maksamatta tai maksaa määriteltyä pienempänä.

Henkilöstö

Päijät-Hämeen Osuuspankin tärkein menestystekijä on osaava ja motivoitunut henkilöstö. Painopisteenä henkilöstön kehittämisessä on osaamisen laajentaminen painottuen varallisuudenhoitoon. Pankin palveluksessa oli vuonna 2014 keskimäärin 151 henkilöä ja paikalla olevan henkilöstön määrä (FTE-luku) oli keskimäärin 142,7. Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa oli 45,7 vuotta.

Osuuspankin hallinnointijärjestelmä

Edustajisto

Päijät-Hämeen Osuuspankin omistajajäsenten päätösvaltaa käyttää jäsenten keskuudesta valittu edustajisto, johon kuuluu vähintään 40 ja enintään 60 edustajaa sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää. Nykyisen edustajiston jäsenmäärä on 43.

Edustajat valitaan osuuspankin vaalijärjestyksessä määrättyllä tavalla suhteellista vaalitapaa noudattaen jäsenalueittain joka neljäs vuosi hallintoneuvoston päättämänä ajankohtana. Edustajistoon on vaalikelpoinen henkilö, joka on hyväksytty jäseneksi viimeistään 4 kalenterikuukautta ennen äänestyksen alkamista ja joka vaalin alkaessa on täysivaltainen ja joka ei ole osuuspankin palveluksessa eikä hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen tehtävässä oloaikanaan ja tehtävän päättymisestä lukien seuraavan viiden vuoden aikana.

Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävä varsinainen edustajiston kokous käsittelee muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,
- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi edustajiston kokous päättää tarvittaessa kaikista osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen edustajiston kokouksen lisäksi voidaan pitää asioiden niin vaatiessa ylimääräisiä kokouksia. Edustajiston kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella jäsenellä on edustajiston vaalissa yksi ääni ja jokaisella edustajiston jäsenellä on edustajiston kokouksessa yksi ääni.

Edustajiston kokous pidettiin 01.04.2014.

Hallintoneuvosto

Päijät-Hämeen Osuuspankilla on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa pankin hallintoa. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen. Lisäksi se vahvistaa osuuspankin ohjesäännön ja pankin riskienhallintaa koskevat periaatteet.

Vuosittain ensimmäisessä jäsentensä valintaa seuraavassa kokouksessaan hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei saa valita osuuspankin toimitusjohtajaa tai toimihenkilöä.

Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenistä. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 17.

Toimitusjohtaja

Pankin toimitusjohtajan on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa.

Toimitusjohtajan lakimääräisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

Hallinnointielinten jäsenet

Edustajisto

Osuuspankin edustajisto valittiin vuonna 2013 järjestetyillä vaaleilla äänestysprosentin ollessa 23,0 %. Edustajiston jäsenten toimikausi päättyy vuonna 2017 järjestettävään uuden edustajiston valintaan.

Edustajiston jäsenet

Heinolan jäsenalue

Hirvikoski Liisa	eläkeläinen	Heinola
Latvanen Marko	yrittäjä	Heinola
Mäkelä Sari	HTM-tilintarkastaja	Heinola
Patrakka Juha	koulutusjohtaja	Heinola
Turve Heli	sosionomi	Heinola
Voutilainen Hannu	yrittäjä	Heinola

Hollolan jäsenalue

Hakala Mervi	kauppias	Hollola
Hämäläinen Kristiina	sairaanhoitaja	Hollola
Lampi Pentti	lääkintöneuvos, palvelujohtaja	Hollola
Lampinen Rauno	työnjohtaja, eläkeläinen	Hollola
Petsalo Jyrki	johtava nuorisotyönohjaaja	Hollola
Siirola Matti	maanviljelijä	Hollola

Hämeenkosken jäsenalue

Lampola Mika	turvallisuuspäällikkö	Hämeenkoski
Nisula Janne	maanviljelijä	Hämeenkoski
Ruusunen Satu	päiväkodin johtaja	Hämeenkoski

Iitin jäsenalue

Finkas Antti	maanviljelijä	Iitti
Karjalainen Pia	suuhygienisti	Iitti
Peltola Anniina	koulutus­päällikkö	Iitti

Lahden jäsenalue

Bruneau Milla	operatiivinen johtaja/tv-tuottaja	Lahti
Engman Petri	yrittäjä	Hollola
Erviä Riitta	työtekniikko, eläkeläinen	Lahti
Kattainen Soile	sairaanhoitaja	Lahti

Keto Marja	varanotaari	Lahti
Kulmala Hannu	lakimies, OTK	Lahti
Lempinen Kari	postinjakaja, valtak.päälouottamusmies	Lahti
Mäkelä Risto	optikkoyrittäjä	Lahti
Niemelä Eini	projektityöntekijä	Lahti
Nieminen Marja-Liisa	kustannuslaskija, eläkeläinen	Lahti
Norjava Matti	dir.mus.opettaja	Lahti
Papinniemi Antti	projektityöntekijä	Lahti
Salmi Kari	johtaja	Lahti
Satosalmi Jari-Matti	opiskelija	Lahti
Simola Juha	laskentapäällikkö	Hollola
Taavila Marja-Leena	osastonhoitaja	Lahti
Vahter Merja Leena	kauppias, kouluttaja	Lahti
Vierumäki Marja-Leena	toimistosihtööri-lähihoitaja	Lahti
Viinikka Anneli	päälouottamusmies	Lahti
Ylöstalo Seppo	eläkeläinen	Lahti

Nastolan jäsenalue

Karjalainen Pasi	metallimies	Nastola
Kärkkäinen Paavali	koneenhoitaja	Nastola
Peltola Raimo	levyseppä	Nastola
Reentilä Juhani	koulutoimenjohtaja	Nastola
Suorajärvi Leena	luokanopettaja	Nastola

Hallintoneuvosto

suluissa toimikauden alkamisvuosi ja erovuoroisuusvuosi

Puheenjohtaja

Kari Mika	toimialapäällikkö	Lahti	(2013 - 2016)
-----------	-------------------	-------	---------------

Varapuheenjohtaja

Warpenius Tarja	työvoimaneuvoja	Heinola	(2014 - 2017)
-----------------	-----------------	---------	---------------

Muut jäsenet

Alaluukas Essi	asiakkuusjohtaja	Lahti	(2012 - 2015) *
Alinen Lasse	opettaja	Iitti	(2014 - 2016)
Forsman Raija	toimitusjohtaja	Hämeenlinna	(2013 - 2016)
Hyytiä Kari	työehtosihtööri	Lahti	(2012 - 2015)
Hämeenniemi Tiina	maanviljelijä	Heinola	(2013 - 2016) *
Junnila Susanna	oik.kand.	Lahti	(2014 - 2017) *
Kauppinen Matti	johtaja	Heinola	(2014 - 2017)
Keskinen Matti	metsätalousinsinööri	Nastola	(2014 - 2017)
Kivinen Kari	maanviljelijä	Hämeenkoski	(2014 - 2017)
Komu Pekka	kehittämispäällikkö	Lahti	(2013 - 2016)
Lahtinen Antti	kirkkoherra	Hollola	(2012 - 2015)
Metsola Jorma	myyntipäällikkö	Hämeenkoski	(2012 - 2015)
Mikkanen Anne	tietohallintosuunnittelija	Nastola	(2014 - 2017)
Mäki-Reinikka Pekka	Mmm johtaja	Lahti	(2012 - 2015) *
Nokelainen Ari	yrittäjä	Heinola	(2014 - 2017)
Nordlund Jyrki	kirkkoherra	Iitti	(2013 - 2016)
Pietiläinen Pekka	liikkeenharjoittaja	Heinola	(2014 - 2016)
Rosendahl Risto	toimitusjohtaja	Lahti	(2013 - 2016)
Salo Anitta	toimistopäällikkö	Nastola	(2013 - 2016)
Siltanen Riitta	rehtori	Nastola	(2012 - 2015)
Sipilä Ilkka	maanviljelijä	Hollola	(2013 - 2016)
Suhonen Kaarina	sairaanhoitaja	Lahti	(2013 - 2016)
Söyrylä Tatu	maanviljelijä	Hollola	(2012 - 2015)
Tarula Matti	maanviljelijä	Iitti	(2013 - 2016)

*Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan jäsen:

Alaluukas Essi	asiakkuusjohtaja	Lahti	(2014 - 2017)
Hämeenniemi Tiina	maanviljelijä	Heinola	(2014 - 2017)
Junnila Susanna	oik.kand.	Lahti	(2014 - 2017) 10.12.2014 alkaen
Kauppinen Matti	johtaja	Heinola	(2014 - 2017) 10.12.2014 saakka
Mäki-Reinikka Pekka	Mmm johtaja	Lahti	(2014 - 2017)

Hallitus

Puheenjohtaja

Jorma Pitkälä, s. 1952, yo, maamieskoulu, maakuntaneuvos, maanviljelijä, Hämeenkoski
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 25.11.2011 alkaen

Luottamustehtävät:

Hämeenkosken kunta, valtuutettu 1981 - 2008, valtuuston puheenjohtaja 1997 - 2004, valtuuston varapuheenjohtaja 1996 - 1999, 2005 - 2008

Päijät-Hämeen Maakuntavaltuusto, 1993 - 2008, puheenjohtaja 1997 - 2008

OP Osuuskunta, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja 2008 -

Päijät-Hämeen Osuuspankki, hallintoneuvoston puheenjohtaja 2007 - 2011, hallituksen puheenjohtaja 2011 -

Kymenlaakson Sähkö Oy, hallintoneuvoston jäsen 2004 - 2011, varapuheenjohtaja 2011 - 2013

Varapuheenjohtaja

Jukka Kinnunen, s. 1959, yo-merkonomi, talousjohtaja, Heinola

Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 1996 alkaen, hallituksen varapuheenjohtaja 2008 alkaen

Keskeinen työkokemus:

Jyväsdata Oy, myyntipäällikkö 1983 - 1985

Rakennusliike Reponen Oy, talousjohtaja 1985 -

Laatutilit Oy, toimitusjohtaja 1985 -

Luottamustehtävät:

Rakennusliike Reponen Oy, hallituksen jäsen

LS Laatuseinä Oy, hallituksen jäsen

Laatutilit Oy, hallituksen jäsen

Inlook Oy, hallituksen jäsen

Vuohelan Herkku Oy, hallituksen jäsen

Muut jäsenet

Kari Kivikoski, s. 1949, kauppateknikko, toimitusjohtaja, Lahti

Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 1997 alkaen

Keskeinen työkokemus:

Soilituote Oy, toimitusjohtaja 1989 -

Luottamustehtävät:

Soilituote Oy, hallituksen puheenjohtaja 2005 -

Päijät-Hämeen Yrittäjät ry, hallituksen jäsen 1997 - 2002

Mervi Lilja, s. 1954, kirjuri, yrittäjä, Nastola
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 13.11.2008 alkaen

Keskeinen työkokemus:
Nastolan Kirja ja Lelu, yksityisyrittäjä, 1998 - 2012

Luottamustehtävät:
Nastolan kunta, valtuutettu 2009 -, sivistyslautakunnan jäsen 2009 -
Päijät-Hämeen Koulutuskeskitys, tarkastuslautakunnan jäsen 2013 -
Nastolan seurakunta, kirkkoneuvoston jäsen 2011 - 2014
Nastolan Yrityspalvelu Oy, hallituksen varapuheenjohtaja / jäsen 2010 -

Tuomo Peltola, s. 1957, asentaja-koneistaja, yrittäjä, litti
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 2005 alkaen

Keskeinen työkokemus:
litin Kymppikoneistus Oy, yrittäjä, 1977 -

Anssi Pyysing, s. 1967, restonomi, yksityisyrittäjä, Lahti
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 25.11.2011 alkaen

Keskeinen työkokemus:
Teerenpeli Yhtiöt Oy, yrittäjä / toimitusjohtaja, 1994 -

Luottamustehtävät:
Pienpanimoliitto ry, hallituksen jäsen, 2014 -
Lahti City (Lahden Keskustaeheytyks ry), hallituksen jäsen
As Oy Hämeennurkka, hallituksen puheenjohtaja
Päijät-Hämeen Viljaklusteri, ohjausryhmän jäsen

Kari Valonen, s. 1959, MMM, agronomi, mehiläistarhaaja, Hollola
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 17.11.2009 alkaen

Keskeinen työkokemus:
maaseutuyrittäjä, 1985 -

Luottamustehtävät:
Lahden Suunnistajat -37 ry, hallituksen puheenjohtaja 2010 - 2013, hallituksen jäsen 2014 -

Timo Laine, s. 1959, kauppaneuvos, OTK, varatuomari, eMBA, toimitusjohtaja, Lahti
Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 1997 alkaen

Keskeinen työkokemus:
Postipankki, esimiesharjoittelija/lakimies 1985 - 1987
Turun Seudun Osuuspankki, konttorinjohtaja 1987 - 1988
Janakkalan Osuuspankki, pankinjohtaja 1988 - 1990
Tampereen Seudun Osuuspankki, aluejohtaja 1990 - 1994
Valkeakosken Osuuspankki, toimitusjohtaja 1994 - 1996
Päijät-Hämeen Osuuspankki, toimitusjohtaja 1997 -

Luottamustehtävät:
Kiinteistö Oy Lahden Trio, hallituksen jäsen 1997 -
Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen puheenjohtaja 1999 -
Etelä-Suomen OP-liitto, hallituksen jäsen 2003 - 2008, varapuheenjohtaja 2011 -
OP-Henkivakuutus Oy, hallituksen jäsen 2009 - 2014
Lahden kauppakamari, hallituksen jäsen 2002 - 2006, 2013 -, hallituksen puheenjohtaja
2003 - 2006
Hämeen kauppakamari, vaalivaliokunnan puheenjohtaja 2007 - 2013
Suomen Kulttuurirahasto, Päijät-Hämeen hoitokunnan jäsen, 2009 -
Lahden Seudun Kehitys Ladec Oy, hallituksen varapuheenjohtaja 2013 -

Toimitusjohtaja

Laine Timo, s. 1959, kauppaneuvos, varatuomari, eMBA. Timo on tullut pankin palvelukseen toimitusjohtajaksi vuonna 1997.

Johtoryhmän kokoonpano

Timo Laine, s. 1959, kauppaneuvos, OTK, varatuomari, eMBA, toimitusjohtaja, Lahti Päijät-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 1997 alkaen.

Keskeinen työkokemus:

Postipankki, esimiesharjoittelija/lakimies 1985 - 1987
 Turun Seudun Osuuspankki, konttorinjohtaja 1987 - 1988
 Janakkalan Osuuspankki, pankinjohtaja 1988 - 1990
 Tampereen Seudun Osuuspankki, aluejohtaja 1990 - 1994
 Valkeakosken Osuuspankki, toimitusjohtaja 1994 - 1996
 Päijät-Hämeen Osuuspankki, toimitusjohtaja 1997 -

Luottamustehtävät:

Kiinteistö Oy Lahden Trio, hallituksen jäsen 1997 -
 Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen puheenjohtaja 1999 -
 Etelä-Suomen OP-liitto, hallituksen jäsen 2003 - 2008, varapuheenjohtaja 2011 -
 OP-Henkivakuutus Oy, hallituksen jäsen 2009 - 2014
 Lahden kauppakamari, hallituksen jäsen 2002 - 2006, 2013 -, hallituksen puheenjohtaja 2003 - 2006
 Hämeen kauppakamari, vaalivaliokunnan puheenjohtaja 2007 - 2013
 Suomen Kulttuurirahasto, Päijät-Hämeen hoitokunnan jäsen, 2009 –
 Lahden Seudun Kehitys Ladec Oy, hallituksen varapuheenjohtaja 2013 -

Wederhorn-Liiri Ulla, s. 1955, varatoimitusjohtaja, ekonomi, Lahti

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2011 vastuualueenaan varallisuudenhoitopalvelut, mukaan lukien lainopilliset palvelut, henkilöstön ja pankin kehittämiseen liittyvät tehtävät sekä markkinointi ja viestintä.

Keskeinen työkokemus:

Kansallis-Osake-Pankki, esimiesharjoittelija/kouluttaja 1980 - 1984, johtaja (Kouvola) 1984 - 1994
 Merita, voimavarajohtaja (Itä-Suomen piiri) 1994 - 1996
 Nordea, paikallisjohtaja (Lahti) 1996 - 2008, Private Banking Management Partner 2008 - 2009
 Head of Private Banking Risk Management, Credits and Administrative Support 2009 - 2011
 Päijät-Hämeen Osuuspankki, pankinjohtaja/varatoimitusjohtaja 2011 -

Luottamustehtävät:

OP-Rahastoyhtiö, hallituksen jäsen, 2012

Laine-Paajanen Raija, s. 1962, pankinjohtaja, maatalous- ja metsätieteiden maisteri, eMBA, Lahti Johtoryhmän jäsen vuodesta 2005 vastuualueena henkilöasiakaspalvelut, konttoriverkosto ja vahinkovakuutus.

Keskeinen työkokemus:

Osuuspankkien Keskusliitto, esimiesharjoittelija 1987 - 1988
 Lohjan Seudun Osuuspankki, konttorinjohtaja 1988 - 1993
 Länsi-Uudenmaan Osuuspankki, pankinjohtaja 1993 - 1999, johtoryhmän jäsen 1995 - 1999
 Päijät-Hämeen Osuuspankki, pankinjohtaja 1999 -, johtoryhmän jäsen 2005 -

Luottamustehtävät:

OP-Kotipankki Oyj, hallituksen jäsen 2010 - 2014
 Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen jäsen 2000 -
 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys, hallituksen jäsen 2005 - 2010
 Lahden Naisvoimistelijat, toiminnantarkastaja 2009 -

Hokkanen Petri, s. 1964, pankinjohtaja, hallintotieteiden maisteri, eMBA, Riihimäki Johtoryhmän jäsen vuodesta 2011 vastuualueena pankin yrityspalvelut.

Keskeinen työkokemus:

Talososuuspankki, työryhmän esimies 1991

Suomen Säästöpankki SSP Oy, pankinjohtaja, tulosyksikön johtaja 1991 - 1994

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oyj, asiakasvastaava rahoituspäällikkö, luotto- ja kiinteistöryhmän jäsen 1994 - 1997

Hyvinkään - Riihimäen talousalueen yrityspalvelun kuntayhtymä, toimitusjohtaja 1997 - 2001

Kärkölen Osuuspankki, toimitusjohtaja 2001 - 2011

Päijät-Hämeen Osuuspankki, pankinjohtaja, johtoryhmän jäsen 2011 -

Luottamustehtävät:

Lahden Hallituspartnerit ry, hallituksen jäsen 2011 -

Lahden alueen uusyrityskeskus ry, hallituksen jäsen 2011 - 2014

Hämeen kauppakamari, finanssivaliokunnan jäsen 2011 -

Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen jäsen 2004 - 2011

Tilintarkastajat

Edustajiston kokouksen valitsemana vuoden 2014 tilintarkastajana on toiminut

Ernst & Young Oy KHT-yhteisö ja päävastuullisena tilintarkastajana KHT Jari Havukainen.

Muu tarkastustoiminta

OP Osuuskunnan sisäisen tarkastuksen Timo Valkama ja Tuija Seppälä suorittivat osuuspankin tarkastuksen 4.- 6.11.2014. Osuuspankin sisäisenä tarkastajana on toiminut ekonomi, eMBA Tarja Manninen.

Tulevaisuuden näkymät

Maailmantalouden näkymät ovat kohentuneet öljyn hinnan laskun vuoksi. Euroalueella keskuspankin elvyttävä rahapolitiikka ja euron heikkeneminen tukevat talouden kehitystä. Euroalueen talous kasvaa edelleen verkkaisesti. Euribor-korot säilyvät alhaalla. Viennin vilkastuminen tukee Suomen taloutta, mutta talouskehitys on kokonaisuutena edelleen heikkoa.

Taloudellisen toimintaympäristön hitaus aiheuttaa edelleen epävarmuutta erityisesti asunto- ja yritysrahoituksen volyymikehityksessä. Tämä heikentää myös vastaavilta liiketoiminta-alueilta saatavien palkkiotuottojen kehitystä. Toisaalta talletussuojarahastomaksun ja pankkiveron poistuminen vuoden 2015 osalta sekä mahdollinen Osuuspankkien Keskinäisen vakuutusyhtiön purkautumisesta johtuva ylijäämän palautus tukevat pankin tuloskehitystä. Mikäli yleinen taloudellinen kehitys on tämän hetkisen ennusteen mukaista, pankin tuloksen voidaan odottaa säilyvän vuoden 2014 tasolla tai mahdollisesti jopa kasvavan.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä

Osuuspankin jakokelpoinen ylijäämä oli 28 197 554,64 euroa, josta tilikauden ylijäämä oli 8 329 632,81 euroa.

Taseen osoittama ylijäämä ehdotetaan käytettäväksi siten, että Tuotto-osuudelle maksetaan korkoa 3,25 prosenttia, eli yhteensä 529 823,08 euroa. Tilikauden ylijäämästä jää 7 799 809,73 euroa edellisten tilikausien voittovarojen tilille.

Osuuspankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksukyky on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

PÄIJÄT-HÄMEEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2014	1.1. - 31.12.2013
Korkotuotot	21 577 164,86	20 148 621,34
Korkokulut	6 537 687,83	8 166 426,06
KORKOKATE	15 039 477,03	11 982 195,28
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	1 958 131,60	1 675 087,58
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	47 500,00	99 750,00
Muista yrityksistä	1 910 631,60	1 575 337,58
Palkkiotuotot	9 979 650,53	9 822 214,11
Palkkiokulut	1 202 530,01	1 137 576,29
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	133 059,50	115 311,52
Arvopaperikaupan nettotuotot	100 952,24	96 834,64
Valuuttatoiminnan nettotuotot	32 107,26	18 476,88
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	1 195 595,24	52 114,31
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	696 946,79	562 520,20
Liiketoiminnan muut tuotot	750 944,55	400 306,19
Hallintokulut	13 406 094,39	13 572 134,04
Henkilöstökulut	8 212 483,16	8 446 190,64
Palkat ja palkkiot	6 850 763,82	7 062 240,69
Henkilösivukulut	1 361 719,34	1 383 949,95
Eläkekulut	1 070 297,07	1 065 049,70
Muut henkilösivukulut	291 422,27	318 900,25
Muut hallintokulut	5 193 611,23	5 125 943,40
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	503 147,60	502 745,54
Liiketoiminnan muut kulut	3 558 933,46	3 691 905,38
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	1 060 418,43	434 233,62
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	10 022 681,35	5 271 154,32
Tilinpäätössiirrot	0,00	3 789 900,00
Tuloverot	1 693 048,54	141 970,21
Tilikauden verot	1 716 552,17	20,93
Aikaisempien tilikausien verot	21 180,46	-2 638,56
Laskennallinen vero	-44 684,09	144 587,84
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	8 329 632,81	1 339 284,11
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	8 329 632,81	1 339 284,11

PÄIJÄT-HÄMEEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2014	31.12.2013
VASTAAVAA		
Käteiset varat	1 623 564,46	1 609 209,33
Saamiset luottolaitoksilta	207 811 251,88	196 523 633,35
Vaadittaessa maksettavat	44 451 847,86	1 497 575,81
Muut	163 359 404,02	195 026 057,54
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	887 075 538,59	892 538 506,11
Muut	887 075 538,59	892 538 506,11
Saamistodistukset	9 699 695,39	302 323,00
Muilta	9 699 695,39	302 323,00
Osakkeet ja osuudet	99 275 358,80	34 226 314,37
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	29 520,12	29 520,12
Johdannaissopimukset	3 400 340,41	2 152 148,03
Aineettomat hyödykkeet	117 713,93	137 609,25
Aineelliset hyödykkeet	21 900 548,65	24 681 283,03
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	4 993 773,82	5 820 299,72
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	16 376 911,43	18 128 537,59
Muut aineelliset hyödykkeet	529 863,40	732 445,72
Muut varat	873 236,39	978 042,77
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	3 850 343,14	4 540 392,86
Laskennalliset verosaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 235 657 111,76	1 157 718 982,22
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	95 000 088,12	76 229 598,35
Luottolaitoksille	95 000 088,12	76 229 598,35
Vaadittaessa maksettavat	88,12	1 229 598,35
Muut	95 000 000,00	75 000 000,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 022 110 826,42	987 777 847,05
Talletukset	1 021 066 893,13	986 493 550,69
Vaadittaessa maksettavat	867 701 333,06	740 407 013,11
Muut	153 365 560,07	246 086 537,58
Muut velat	1 043 933,29	1 284 296,36
Muut	1 043 933,29	1 284 296,36
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	694 242,21	760 725,89
Muut velat	1 631 137,18	3 848 549,11
Muut velat	1 257 719,18	3 477 467,11
Pakolliset varaukset	373 418,00	371 082,00

Siirtovelat ja saadut ennakot	8 084 976,51	9 058 856,27
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	24 757 262,77
Pääomalainat	0,00	19 038 873,27
Muut	0,00	5 718 389,50
Laskennalliset verovelat	256 582,74	210 112,75
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	1 127 777 853,18	1 102 642 952,19
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	27 630 210,97	27 630 210,97
Vapaaehtoiset varaukset	27 630 210,97	27 630 210,97
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	49 131 913,59	3 362 313,49
Jäsenosuudet	3 409 933,59	3 335 093,49
Lisäosuudet	17 780,00	27 220,00
Tuotto-osuudet	45 704 200,00	0,00
Muut sidotut rahastot	2 906 713,61	2 542 097,37
Vararahasto	704 776,98	704 776,98
Käyvän arvon rahasto	2 201 936,63	1 837 320,39
Vapaat rahastot	1 607 793,73	1 607 793,73
Muut rahastot	1 607 793,73	1 607 793,73
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	18 272 993,87	18 594 330,36
Tilikauden voitto (tappio)	8 329 632,81	1 339 284,11
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	80 249 047,61	27 445 819,06
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 235 657 111,76	1 157 718 982,22
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	25 413 091,76	25 637 440,15
Takaukset ja pantit	25 413 091,76	25 637 440,15
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	54 136 044,31	77 256 954,88
Muut	54 136 044,31	77 256 954,88
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET YHTEENSÄ	79 549 136,07	102 894 395,03

PÄIJÄT-HÄMEEN OSUUSPANKKI**RAHOITUSLASKELMA****2014****2013****LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA**

Kauden voitto	8 329 632,81	1 339 284,11
Kauden voittoon tehty oikaisu	-499 410,74	5 105 849,86

LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)**-36 181 867,57**   **-70 833 885,47**

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset

Saamiset luottolaitoksilta	31 666 653,52	12 150 823,87
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	4 550 076,34	-82 296 877,05

Leasingkohteet

Saamistodistukset	-8 703 188,87	-214 589,50
-------------------	---------------	-------------

Osakkeet ja osuudet

Johdannaissopimukset	-64 916 632,53	52 846,23
----------------------	----------------	-----------

Sijoituskiinteistöt

Muut varat	457 094,78	5 560,91
	764 129,19	-531 649,93

LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)**49 683 981,88**   **63 196 027,01**

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	18 770 489,77	52 792 408,52
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	34 331 771,32	10 184 249,55
Muut velat	-3 418 279,21	-161 507,68
		380 876,62

Maksetut tuloverot

Saadut osingot	-1 495 733,34	-27 522,60
	1 958 131,60	1 675 087,58

A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**21 332 336,38**   **-1 192 724,49****INVESTOINTIEN RAHAVIRTA**

Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset

Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset

Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat

Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	-107 699,51	-713 064,89
	726 160,54	

B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**618 461,03**   **-713 064,89****RAHOITUKSEN RAHAVIRRA**

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset

Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset

Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset

Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	-24 757 262,77	
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	45 846 171,16	176 084,46
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-71 101,06	-75 820,10
Maksetut bonukset omistajajäsenille		-131 931,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset		
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset		

C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ**21 017 807,33**   **-31 666,64****D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN****22,44****-20,13****RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)****42 968 627,18****-1 937 476,15****RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA****3 106 785,14****5 044 261,29****RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA****46 075 412,32****3 106 785,14****RAHAVAROJEN MUUTOS****42 968 627,18****-1 937 476,15**

Saadut korot

21 221 183,77

20 279 910,57

Maksetut korot

7 863 815,92

10 052 460,26

Kauden voittoon tehdyt oikaisut Erät joihin ei liity maksutapahtumaa

Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	2 729,50	-1 589,55
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-22,44	20,13
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	-1 254 418,60	-31 911,80
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	524 326,28	4 363 739,19
Saamisten arvonalentumiset	1 097 349,51	499 341,44
Muut	-409 502,00	144 319,45
	-39 537,75	4 973 918,86

Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa

Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-460 016,65	
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	143,66	
Maksetut bonukset omistajajäsenille		131 931,00
	-459 872,99	131 931,00

Oikaisut yhteensä**-499 410,74**   5 105 849,86**Rahavarat**

Käteiset varat	1 623 564,46	1 609 209,33
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	44 451 847,86	1 497 575,81
Rahavarat yhteensä	46 075 412,32	3 106 785,14

OSUUSPANKIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1.1 YLEISTÄ

Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.2 LASKENTATEKNINEN EMOYHTIÖ

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP Ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. OP Ryhmä ei muodosta kirjanpitoaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP Ryhmälle ei voida määrittellä emoyhtiötä.

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitoaissa tarkoitettu määräysvalta. Ryhmän oman pääoman muodostavat osuuspankkien omat pääomat ja vuonna 2013 lisäksi Pohjola Pankki Oyj:n omasta pääomasta se osa, joka oli muiden kuin yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen omistuksessa. OP Osuuskunta toteutti helmikuussa 2014 julkistamansa ostotarjouksen kaikista Pohjola Pankki Oyj:n osakkeista ja OP Osuuskunta merkittiin 7.10.2014 ainoana omistajana Pohjolan osakasluetteloon. Edellä mainitun periaatteen mukaan OP Ryhmälle on muodostettu ns. laskentatekninen emoyhtiö.

Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan. Osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuismaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta. OP Ryhmän osakepääoma muodostui vuonna 2013 OP Ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista Pohjola Pankki Oyj:n osakepääomaan.

1.3 LAATIMISPERUSTA

Osuuspankin tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäljempänä kuvatut tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset kaikille OP Osuuskunnan jäsenosuuspankeille. Kuitenkaan jäsenosuuspankilla ei välttämättä ole kaikkia laatimisperiaatteissa lueteltuja eriä.

1.4 RAHOITUSINSTRUMENTIT

1.4.1 Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuusarvon myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten metodiikkojen kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään viimeaikaisten toteutuneiden markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

1.4.2 Luokittelu ja kirjaaminen

Rahoitusinstrumentit luokitellaan neljään ryhmään: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat.

Rahoitusvarojen kirjaamisperusteena käytetään kaupantekopäivää. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin on lakannut.

Saamisen hankintamenoksi kirjataan käypä arvo, joka pääsääntöisesti on se määrä, joka siitä on hankintahetkellä maksettu. Hankintameno sisällytetään transaktiomenot, jotka kohdistuvat lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan kuluksi hankintahetkellä.

1.4.2.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja –velat

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaisopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

1.4.2.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Tilinpäätökseen voidaan tietyin edellytyksin merkitä käypään arvoon myös muita tietyt ehdot täyttäviä rahoitusvaroja ja –velkoja, jos päätös näiden erien pysyvistä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Osuuspankissa tähän erään voidaan merkitä vain sellainen rahoitusvaroihin kuuluva instrumentti, johon liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannainen, joka kirjanpidossa muutoin pitäisi esittää erillään tästä instrumentista ja arvostaa käypään arvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntitulokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Osuuspankilla ei ole tähän erään luokiteltuja rahoitusvelkoja.

1.4.2.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättyinä päivinä ja jotka on hankittu aikomuksella ja kyvyllä pitää eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne arvostetaan kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan arvopaperin kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan joukkovelkakirjan arvo on alentunut, kirjataan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.4.2.4 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka ovat osuuspankin myöntämiä luottoja ja niihin rinnastettavia rahoitussopimuksia sekä noteeraamattomia saamistodistuksia.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Jos lainan tai saamisen arvo on tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta alhaisempi kuin jaksotettu hankintamenu, arvostetaan se arvonalentumistappiolla vähennettyyn jaksotettuun hankintamenuon.

Lainoista ja muista saamisista kirjataan saamiskohtaisia ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton pääoman ja maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvon alentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti yksittäin merkittävistä lainoista ja saamisista. Jos lainoja ja muita saamia ei tarkastella saamiskohtaisesti, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Mallissa saamiset ryhmitellään luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin rating-luokittain. Ryhmäkohtaisen arvonalentuminen lasketaan rating-luokittain odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan vakuuksien diskontatut nykyarvot sekä aikaisempi keskimääräinen tappiokehitys.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim.

lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukykyvästä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen johdosta saatu vakuutuskorvaus kirjataan arvonalentumistappioiden oikaisuksi. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun, tai taseesta poiskirjaamisesta on tehty muutoin erillinen päätös. Taseesta poiskirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukykyyn palautumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukykyyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Järjestämättömällä saamisella tarkoitetaan saamista, jonka korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja maksamattomana 90 päivää. Annettuun takaukseen perustuva saaminen merkitään järjestämättömäksi, kun takaukseen perustuva maksu suoritetaan.

1.4.2.5 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävässä olevat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat muodostuvat pääasiassa saamistodistuksista, pitkäaikaisista osakesijoituksista ja muista toiminnalle välttämättömistä osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Silloin kun käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman Käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, kun omaisuus erä myydään, saamistodistus erääntyy tai sen arvon on todettu alentuneen. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös näiden rahoitusvarojen myyntitulokset.

Myytävässä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintameno. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen rahoitusvarojen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

1.4.2.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvelat. Velka merkitään taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä saatu. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

1.4.3 Pitkäaikaissäästämissopimukset

Pitkäaikaissäästäislain (PS-lain) mukaisella sidotulla ja verotuetulla eläkesäästämissopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jonka ehtojen mukaan säästövarat ovat nostettavissa vasta, kun säästövaroihin oikeutettu saavuttaa määrätyn iän tai kun muu ehdoissa mainittu säästövaroihin oikeutetun elämäntilanteeseen liittyvä erityinen nostoperuste täyttyy. Säästämistilille talletetut rahat palveluntarjoajan on sijoitettava säästämissopimuksessa tarkemmin määrättyllä tavalla pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa määriteltäviin kohteisiin siltä osin kuin niitä ei ole sovittu jätettäväksi säästämistilille.

Osuuspankit, jotka tarjoavat PS-palveluja, vastaanottavat asiakkaan suorittamat maksut tarkoitusta varten avatulle talletussuojan piiriin kuuluvalla säästämistilille. Jos säästövarat jätetään säästämistilille tai sijoitetaan osuuspankin tarjoamalle muulle talletustilille, merkitään säästövarat pankin taseessa talletusvelkoihin. Jos säästövarat sijoitetaan sopimuksen mukaisesti muihin sijoituskohteisiin, kirjataan sijoitetut varat pois säästämistililtä ja pankki kirjaa ne taseen ulkopuoliseen säästämissopimuskohtaiseen reskontraan.

Säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat kirjataan taseessa olevalle säästämistilille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen. Säästämissopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot kirjataan tulosvaikutteisesti säästämistilillä veloittaen.

1.4.4 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuus myydyt arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

1.4.5 Johdannaisopimukset

Osuuspankki tekee johdannaisopimuksia suojaustarkoituksessa joko taloudellisina suojina tai kirjanpidollisen suojauslaskennan säännöin. Sopimusvastapuolena on aina Pohjola Pankki Oyj. Suojauksessa käytetään korkojohdannaisia.

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, onko johdannainen määritelty suojaustarkoitukseen ja minkä luonteista erää se suojaa.

Johdannaisopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvomuutokset kirjataan taseen vastaavaa -puolen erään Johdannaisopimukset ja negatiiviset taseen vastattavaa -puolen erään Johdannaisopimukset. Koronvaihtosopimusten vaihdettavat korot jaksotetaan ajan kulumisen perusteella taseen siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin sekä vastaerät nettona tuloslaskelman korkoihin.

1.4.6 Taloudelliset suojat

Taloudellisessa suojaamisessa suojataan tiettyä tase-erää, positiota tai kassavirtaa tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan sovellettavan riskienhallintastrategian mukaisesti. Koska suojauksen tehokkuutta ei ole tarkoituksenmukaista todentaa suojauslaskennan säännöillä, suojaustapaa kutsutaan muutoin suojaavaksi. Taloudellisessa suojauksessa johdannaisopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Enimmäis- ja vähimmäiskorkoehtoisten yritysluottojen korkoriski suojataan luottokohtaisesti ostamalla sovitulle korkoputkiehdolle vastakkaismerkkinen johdannaispari. Kytkeyt ja niitä kattavat korkokatto- ja lattiajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Arvostustulos kirjataan korkoihin.

1.4.7 Suojauslaskenta

Suojauslaskenta tarkoittaa tehokkaaksi todennetun suojaussuhteen kirjanpidollista laskentakäytäntöä, jossa suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta.

Osuuspankeilla voi olla suojauslaskennan piirissä sekä rahoitusvaroja että rahoitusvelkoja, kuten lainat ja saamiset –ryhmään sisältyvä yksittäinen luotto tai luottokanta, myytävissä olevien arvostusryhmään kuuluva saamistodistus sekä muiden rahoitusvelkojen yksilöity määräaikaistalletuserä tai liikkeeseen laskettu emissio. Osuuspankit käyttävät korkosuojaukseen sekä perinteisiä koronvaihtosopimuksia että OTC swap-johdannaisia. Vastapuolena on aina Pohjola Pankki Oyj.

Suojaukseen käytettyjen johdannaisten ja suojauksen kohteet yksilöidään suojausta aloitettaessa. Samoin dokumentoidaan suojaussuunnitelma ja suojauksen tavoitteet. Lisäksi jokaisena tilinpäätöspäivänä osoitetaan suojauksen tehokkuus.

1.4.7.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Käyvän arvon suojausta sovelletaan kiinteäkorkoisten lainojen korkoriskiltä suojautumiseen. Suojaavan johdannaisinstrumentin ja suojattavan kohteen korkoriskistä johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan suojauslaskennan nettotuottoihin.

1.4.7.2 Rahavirran suojauslaskenta

Euribor –sidonnaisen luottokannan tulevien korkovirtojen korkomuutosta suojaavat koronvaihtosopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, kuuluvat rahavirran suojauslaskennan piiriin.

Koronvaihtosopimus on sopimus, jossa sopimusosapuolet sitoutuvat määräajaksi maksamaan toisilleen sopimuksen euomääräiseen laskennalliseen pääomaan perustuvaa korkoa. Koronvaihtosopimuksen laskennallinen pääoma on koronvaihtosopimuksen kohde-etuuden nimellisarvo. Rahavirran suojauksessa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Koronvaihtosopimuksista jaksotettavat siirtyvät korot kirjataan suoriteperusteisesti. Korkokertymät esitetään taseen siirtosaamisissa tai siirtoveloissa riippuen siitä onko kyseessä laskennallinen pääomasatava vai pääomavelka. Molempien vastaerä kirjataan nettona korkokatteen Korkotuotot johdannaissopimuksista –erään. Nettokorko on joko korkotuotto tai korkotuoton oikaisu.

Rahoitusjohdannaisena käytettävät koronvaihtosopimukset arvostetaan käypään arvoon sopimuskohtaisesti. Käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon laskennallisella verovelalla vähennettynä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan.

Suojauslaskenta lopetetaan ennenaikaisesti vain jos suojattavaa lainakantaa ei enää ole.

1.5 TILINPÄÄTÖSERIEN NETOTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Milloin osuuspankilla on saaminen siltä, jolle pankki itse on velkaa, esitetään saaminen ja velka taseessa erikseen, jollei pankilla ole lakisääteistä oikeutta kuittaamiseen ja jollei pankki aio käyttää oikeuttaan kuittaukseen.

1.6 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssveja. Ulkomaan rahan määräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi syntyvät kurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

1.7 OSAKKEET JA OSUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ JA SAMAN KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyhtiöihin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintamenuon, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintamenuon, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenuon. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.8 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaiset aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintamenuo aktivoidaan ja poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Myös mahdollisesti aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alun perin hankintamenoon. Jos aineettoman hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1.9.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen, omaisuuden arvonnousujen tai molempien hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat vuokrattavien tilojen hallintaan sekä maksamatta jääneen saamisen sijaan tulevat kiinteistöt. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa vuokrataan ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia pinta-alasta), luokitellaan se sijoituskiinteistöksi. Jos osa tavallisen kiinteistöyhtiön omistamista tiloista on sijoituskäytössä ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia kiinteistöyhtiön omistamien tilojen pinta-alasta), luokitellaan osakkeet sijoituskiinteistöiksi.

Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahaan. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruserämenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomikseen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Kiinteistökohtaisena vähimmäistuottovaatimuksena tasearvoa määritettäessä käytetään 5,5 prosenttia. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja –tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Sijoituskiinteistöksi rakennettavat uudet kiinteistöt (tai kiinteistöyhteisöosakkeet) kirjataan ennen valmistumista IAS 40-standardin mukaisesti keskeneräiseksi käyttöomaisuushyödykkeeksi sijoituskiinteistöjen ryhmään ja otetaan huomioon sijoituskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyssä jo ennen valmistumista.

1.9.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahaan. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruserämenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9.2.1 Arvonorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonnäytysmenetelmät

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin, joiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonkorotusten kohteena olevien maa-alueiden ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvot perustuvat arviokirjoihin.

1.9.2.2 Taseesta pois kirjaaminen

Sijoituskiinteistö tai omassa käytössä oleva kiinteistö kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun kiinteistö poistetaan pysyvästi käytöstä eikä sen luovuttamisesta ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä.

1.9.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseeseen hankintamenoon ja kirjataan vaikutusaikaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Jos hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9.4 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä poistoja. Poistojen tekeminen aloitetaan sen jälkeen kun kohde on hankittu tai kun se on valmistunut ja otettu käyttöön.

Taloudelliset vaikutusajat ovat pääsääntöisesti seuraavat:

Rakennukset	30 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet ja aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta

1.10 VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksin tai muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot. Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otettuja hyödykkeitä ei merkitä taseeseen. Vuokrat merkitään kuluksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

1.11 PAKOLLISET VARAUKSET

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään. Jos määrä ja toteutumisajankohta on tiedossa, merkitään se siirtovelaksi.

1.12 OMA PÄÄOMA

Osuuspankin omaan pääöman sisältyvät osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Osuuspankin tilinpäätöksessä omaan pääömaan luetaan lisäksi lisäosuuspääöma, josta

osuuspankilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä palauttamasta jäsenille. Irtisanottu lisäosuuspääoma luokitellaan tilinpäätöksessä velaksi. Vuonna 2013 irtisanottu lisäosuuspääoma luettiin osuuspankin omaan pääomaan tällöin voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille samansuuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty.

1.13 PÄÄOMALAINAT

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin omiin varoihin. Pääomalainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa.

1.14 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Vapaaehtoiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä vapaaehtoisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Vapaaehtoisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa osuuspankin ennakoituja riskejä.

1.15 TYÖSUHDE-ETUUDET

1.15.1 Eläke-etuudet

Työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP- Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP- Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

1.15.2 Henkilöstörahasto

Osuuspankki voi kuulua OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.15.3 Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Osuuspankin lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko osuuspankin henkilöstön.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat osuuspankeissa toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OPn ryhmätasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 – 2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 –

2017. OP Osuuskunnan tekemän Pohjolan osakkeiden ostotarjouksen johdosta koko tavoitepalkkio maksetaan rahana palkitsemisjärjestelmän ehtojen mukaisesti.

Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2014 – 2016 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan OPn vuonna 2017 liikkeeseen laskemina debentuureina. Ansaittu euromääräinen palkkio muunnetaan debentuurien kappalemääräksi järjestelmän toteuman selvittyä. Palkkiosta vähennetään rahana maksettava osuus, jolla katetaan palkkiosta aiheutuvia veroja ja veroluonteisia maksuja. Palkkio maksetaan kolmessa yhtä suuressa erässä vuosina 2018 – 2020.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.16 TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloverot muodostuvat verotettavaan tuloon perustuvasta verosta, aikaisempien tilikausien veroista ja laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta.

Laskennallinen verovelka lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista.

Laskennallinen verosaaminen lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista, jos on todennäköistä, että vähennyskelpoiset väliaikaiset erot ja verotukselliset tappiot voidaan verotettavan tulon kertymisen ansioista hyödyntää.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, kirjataan erään liittyvän laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos omaan pääomaan.

Tuloverojen jakautuminen varsinaisesta ja muusta toiminnasta johtuviin veroihin esitetään liitetiedoissa.

1.17 TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus. Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Luottojen viivästyskorot tuloutetaan maksuperusteisesti. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

1.18 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit ja arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

1.19 PANKKIVERO

Osuuspankkeja koskee Laki väliaikaisesta pankkiverosta, jonka mukaan se maksaa vuosittain pankkiveroa 0,125 % riskipainotetuista eristä. Vero koskee suomalaista talletuspankkia, joka harjoittaa talletuspankkitoimintaa verovuoden alkaessa. Osuuspankit jaksottavat pankkiveron tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin kalenterivuoden aikana.

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- 1 Korkotuotot
- 2 Korkokulut
- 3 Leasingtoiminnan nettotuotot
- 4 Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
- 5 Palkkiotuotot ja -kulut
- 6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- 7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- 8 Suojauslaskennan nettotulos
- 9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- 10 Liiketoiminnan muut tuotot
- 11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- 12 Liiketoiminnan muut kulut
- 13 Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista
- 14 Tuloverot
- 15 Muun kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut

Tasetta koskevat liitetiedot

- 16 Saamiset luottolaitoksilta
- 17 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- 18 Leasingkohteet
- 19 Saamistodistukset
- 20 Osakkeet ja osuudet
- 21 Johdannaissopimukset
- 22 Aineettomat hyödykkeet
- 23 Aineelliset hyödykkeet
- 24 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- 25 Muut varat
- 26 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- 27 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- 28 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- 29 Muut velat
- 30 Pakolliset varaukset
- 31 Siirtovelat ja saadut ennakot
- 32 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- 33 Oma pääoma
- 34 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 35 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2014
- 36a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2014
- 36b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2014

Muut liitetiedot

- 37 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2014
- 38 Eläkevastuut
- 39 Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut
- 40 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 41 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- 42 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- 43 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2014
- 44 Notariaattitoiminta
- 45 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2014
- 46 Pitkäaikaissäätämispalvelu

1. Korkotuotot

Saamisista luottolaitoksilta
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Saamistodistuksista
Johdannaissopimuksista
josta rahavirran suojaus
Muut korkotuotot
Yhteensä
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot

2014	2013
5 072 434,53	5 517 004,82
15 314 279,56	14 510 061,10
670 057,32	16 090,13
517 929,02	104 651,40
826 181,98	567 206,71
2 464,43	813,89
21 577 164,86	20 148 621,34
816,81	19 676,58

2. Korkokulut

Veloista luottolaitoksille
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Muut korkokulut
Yhteensä

2014	2013
655 447,03	319 811,21
5 491 752,11	7 382 266,34
0,00	0,00
0,00	0,00
389 728,69	464 135,31
760,00	213,20
6 537 687,83	8 166 426,06

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

Vuokratuotot
Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)
Palkkiotuotot
Muut tuotot
Muut kulut
Yhteensä

2014	2013
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytavissä olevista
Samaan konserniin kuuluville yrityksiltä
Omistusyhteisyrittäjäryksiltä
Yhteensä

2014	2013
0,00	0,00
1 910 631,60	1 575 337,58
47 500,00	99 750,00
0,00	0,00
1 958 131,60	1 675 087,58

5. Palkkiotuotot ja -kulut**Palkkiotuotot**

Luotonannosta
Talletuksista
Maksuliikenteestä
Rahastoista
Omaisuuksienhoidosta
Lainopillisista tehtävistä
Arvopaperinvälityksestä
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta
Vakuutusten välityksestä
Takauksista
Muut
Yhteensä

2014	2013
3 083 136,16	2 804 191,76
118 286,77	134 744,97
3 906 757,93	3 716 738,86
547 816,35	888 183,58
674 766,75	590 962,22
476 468,00	381 844,59
159 357,68	189 655,37
10 851,66	31 136,03
3 168 584,87	3 246 868,01
142 827,66	144 305,19
-2 309 203,30	-2 306 416,47
9 979 650,53	9 822 214,11

Palkkiokulut

Maksetut toimitusmaksut
Muut
Yhteensä

2014	2013
1 081 242,34	1 028 736,99
121 287,67	108 839,30
1 202 530,01	1 137 576,29

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot**Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot**

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muut
Yhteensä

2014	2013
42 117,89	74 863,47
0,00	28,97
0,00	0,00
42 117,89	74 892,44

Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muista
Yhteensä

-2 729,50	1 589,55
0,00	0,00
0,00	0,00
-2 729,50	1 589,55

Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä

39 388,39	76 481,99
------------------	------------------

Johdannaisten nettotuotot

21 469,78	-557,06
------------------	----------------

Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoön arvostettavista rahoitusvaroista

40 094,07	20 909,71
------------------	------------------

Valuuttatoiminnan nettotuotot

32 107,26	18 476,88
------------------	------------------

Kaikki yhteensä

133 059,50	115 311,52
-------------------	-------------------

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot**Saamistodistuksista**

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

2014	2013
-60 117,80	0,00
0,00	0,00
67 427,09	0,00
7 309,29	0,00

Osakkeista ja osuuksista

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvonalentumistappiot
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

1 294,44	20 202,51
0,00	-11 768,00
1 186 991,51	43 679,80
1 188 285,95	52 114,31

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä

1 195 595,24	52 114,31
---------------------	------------------

8. Suojauslaskennan nettotulos

Suojausinstrumenttien nettotulos
Suojauskohteiden nettotulos
Yhteensä

2014	2013
-172 405,74	138 550,96
172 405,74	-138 550,96
0,00	0,00

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokra- ja osinkotuotot
Muut tuotot
Myyntivoitot
Vuokrakulut
Suunnitelman mukaiset poistot
Myyntitappiot
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset
Muut kulut
Yhteensä

2014	2013
657 484,23	688 026,95
0,00	0,00
467 261,50	310 930,76
0,00	0,00
-28 253,55	-22 480,91
-4 445,70	0,00
7 074,87	-48 612,74
-402 174,56	-365 343,86
696 946,79	562 520,20

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	2014	2013
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	164 954,50	152 164,90
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	452 417,65	0,00
Fuusiovoitot	0,00	0,00
Muut	133 572,40	248 141,29
Yhteensä	750 944,55	400 306,19

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	2014	2013
Suunnitelman mukaiset poistot	503 147,60	502 745,54
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Yhteensä	503 147,60	502 745,54

12. Liiketoiminnan muut kulut

	2014	2013
Vuokrakulut	485 911,16	487 844,65
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	669 026,95	649 583,50
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00
Fuusiotappiot	0,00	0,00
Muut	2 403 995,35	2 554 477,23
Yhteensä	3 558 933,46	3 691 905,38

13. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

2014

	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 257 974,43	-101 297,55	-96 394,66	1 060 282,22
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä	0,00	136,21	0,00	136,21
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	1 257 974,43	-101 161,34	-96 394,66	1 060 418,43
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot				
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Konserniosakkeista ja -osuuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Omistusyhteyseritysosakkeista ja -osuuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonalentumistappiot yhteensä	1 257 974,43	-101 161,34	-96 394,66	1 060 418,43

14. Tuloverot

Varsinaisesta toiminnasta ja muusta toiminnasta johtuvat tilikauden tuloverot

	2014	2013
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	1 737 732,63	-2 617,63
Tuloverot muusta kuin varsinaisesta toiminnasta		
Tuloverot yhteensä	1 737 732,63	-2 617,63

15. Muun kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut

	2014	2013
Muun kuin varsinaisen toiminnan tuotot	0,00	0,00
_____		
Muun kuin varsinaisen toiminnan kulut	0,00	0,00
_____		

16. Saamiset luottolaitoksilta**Vaadittaessa maksettavat**

Talletukset
Muut
Yhteensä

31.12.2014	31.12.2013
44 451 847,86	1 497 575,81
0,00	0,00
44 451 847,86	1 497 575,81

Muut kuin vaadittaessa maksettavat

Keskuspankeilta
Luottolaitoksilta
Talletukset
Muut
Yhteensä

0,00	0,00
148 359 404,02	180 026 057,54
15 000 000,00	15 000 000,00
163 359 404,02	195 026 057,54

Saamiset luottolaitoksilta yhteensä

josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

207 811 251,88	196 523 633,35
0,00	0,00

17. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**Luotonanto ja takausaamiset sektoreittain**

Yritykset
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
Julkisyhteisöt
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
Kotitaloudet
Ulkomaat
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Yhteensä
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

31.12.2014	31.12.2013
257 208 998,48	253 388 975,76
57 327,73	0,00
6 181 275,00	6 186 850,00
16 669 048,93	16 736 608,78
607 454 399,64	616 822 744,10
0,00	0,00
-495 511,19	-596 672,53
887 075 538,59	892 538 506,11
0,00	0,00

Tase-erään sisältyy luottoja euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Luottojen ja takausaamisten arvonalentumiset

Arvonalentumiset tilikauden alussa
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen
Arvonalentumiset tilikauden lopussa

2014	2013
3 590 953,49	4 579 938,07
1 252 718,95	483 590,12
-101 161,34	29 734,77
-85 306,68	-128 187,15
-135 225,37	-1 374 122,32
4 521 979,05	3 590 953,49

18. Leasingkohteet

Ennakkomaksut
Koneet ja kalusto
Kiinteä omaisuus ja rakennukset
Muu omaisuus
Yhteensä

31.12.2014	31.12.2013
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

19. Saamistodistukset**Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2014**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytavissä olevat
Eräpäivään asti pidettävät
Yhteensä

Keskuspankki- rahoituksen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
0,00	59 160,00	59 160,00	0,00
0,00	9 640 535,39	9 640 535,39	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	9 699 695,39	9 699 695,39	0,00

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2014

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytavissä olevat
Eräpäivään asti pidettävät
Yhteensä

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
59 160,00	0,00	59 160,00
0,00	9 640 535,39	9 640 535,39
0,00	0,00	0,00
59 160,00	9 640 535,39	9 699 695,39

Saamistodistukset vaadetyypeittäin 31.12.2014

	31.12.2014		31.12.2013	
	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Yhteensä
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytävikissä olevat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muilta	59 160,00	9 640 535,39	9 699 695,39	302 323,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	59 160,00	0,00	59 160,00	302 323,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	59 160,00	0,00	59 160,00	302 323,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytävikissä olevat	0,00	9 640 535,39	9 640 535,39	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	9 640 535,39	9 640 535,39	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	59 160,00	9 640 535,39	9 699 695,39	302 323,00

Taseeseen sisältyy saamistodistuksia euroa, joille ei tulouteta korkoa.

20. Osakkeet ja osuudet

31.12.2014

Osakkeet ja osuudet

Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myytävikissä olevat	0,00	99 275 358,80	99 275 358,80	366 649,68
Omistusyhteisyritysosakkeet	0,00	0,00	0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet	0,00	29 520,12	29 520,12	0,00
Yhteensä	0,00	99 304 878,92	99 304 878,92	366 649,68

Muut kuin julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon.

Osakkeet ja osuudet sektoreittain

	31.12.2014		31.12.2013	
Yritykset ja asuntoyhteisöt	113 787,95		122 617,82	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	99 187 727,21		34 133 216,67	
Julkisyhteisöt	0,00		0,00	
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 363,76		0,00	
Kotitaloudet	0,00		0,00	
Ulkomaiset yhteisöt	0,00		0,00	
Yhteensä	99 304 878,92		34 255 834,49	

21. Johdannaissopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2014

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	102 758 500,82	2 793 942,60	87 844,40
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	102 652 465,57	2 793 539,47	87 844,40
josta rahavirran suojaus	55 000 000,00	2 729 152,67	0,00
Muut swap -sopimukset	106 035,25	403,13	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		2 793 942,60	87 844,40

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	46 942 485,57	45 816 015,25	10 000 000,00	0,00	102 758 500,82
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	46 942 485,57	45 709 980,00	10 000 000,00	0,00	102 652 465,57
Muut swap -sopimukset	0,00	106 035,25	0,00	0,00	106 035,25
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2014

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	13 261 779,43	0,00	606 397,81
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	13 261 779,43	0,00	606 397,81
Ostetut	13 261 779,43	0,00	606 397,81
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	606 397,81

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	963 952,19	7 070 121,57	5 227 705,67	0,00	13 261 779,43
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	963 952,19	7 070 121,57	5 227 705,67	0,00	13 261 779,43
Ostetut	963 952,19	7 070 121,57	5 227 705,67	0,00	13 261 779,43
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2013

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	106 329 152,58	1 579 455,22	188 033,04
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	
Asetetut	0,00		
Koronvaihtosopimukset	106 279 117,33	1 579 455,22	187 228,08
josta rahavirran suojaus	55 000 000,00	1 330 610,09	88 539,18
Muut swap -sopimukset	50 035,25	0,00	804,96
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		1 579 455,22	188 033,04

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	50 495 133,33	45 834 019,25	10 000 000,00	0,00	106 329 152,58
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	50 475 133,33	45 803 984,00	10 000 000,00	0,00	106 279 117,33
Muut swap -sopimukset	20 000,00	30 035,25	0,00	0,00	50 035,25
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 31.12.2013

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	20 724 878,94	5 997,90	566 694,93
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	20 724 878,94	5 997,90	566 694,93
Ostetut	20 724 878,94	5 997,90	566 694,93
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		5 997,90	566 694,93

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	359 323,25	14 443 024,01	5 922 531,68	0,00	20 724 878,94
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	359 323,25	14 443 024,01	5 922 531,68	0,00	20 724 878,94
Ostetut	359 323,25	14 443 024,01	5 922 531,68	0,00	20 724 878,94
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikkissa johdannaisopimuksissa vastapuolena on Pohjola Pankki Oyj.

22. Aineettomat hyödykkeet

	31.12.2014	31.12.2013
ATK-menot	0,00	0,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	117 713,93	137 609,25
Yhteensä	117 713,93	137 609,25

23. Aineelliset hyödykkeet

31.12.2014

Kiinteistöomistukset

Maa- ja vesialueet
Rakennukset
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet
Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
721 082,41	130 558,65	123 000,00
663 702,99	335 791,26	350 000,00
14 992 126,03	4 527 423,91	5 189 704,69
16 376 911,43	4 993 773,82	5 662 704,69

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arviointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

24. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	464 366,81	8 061 251,73	18 749 415,36	2 863 622,99
+ lisäykset tilikautena	0,00	0,00	75 812,67	31 886,84
- vähennykset tilikautena	0,00	-553 647,69	-461 343,56	-13 897,67
+/- siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-19 895,32	-30 610,23	-250 266,17	-230 629,43
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset	0,00	53 034,27	0,00	0,00
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset	0,00	50 593,51	198 895,74	10 057,94
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-326 757,56	-897 182,26	-2 546 963,91	-2 131 177,27
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa	0,00	-1 689 665,51	-21 193,48	0,00
+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa	0,00	345 895,76	1 947 279,62	0,00
+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset	0,00	-345 895,76	-1 314 724,84	0,00
= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	117 713,93	4 993 773,82	16 376 911,43	529 863,40

25. Muut varat

	31.12.2014	31.12.2013
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	0,00
Maksujenvälityssaamiset	11 502,64	4 813,58
Muut	861 733,75	973 229,19
Yhteensä	873 236,39	978 042,77

26. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot**Korot**

Korkosaamiset
Maksetut korkoennakot
Yhteensä

Muut

Muut maksetut ennakkomaksut
Muut siirtosaamiset
Yhteensä

Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä

	31.12.2014	31.12.2013
3 792 175,41	4 101 663,48	
814,38	1 680,82	
3 792 989,79	4 103 344,30	
18 307,27	24 411,16	
39 046,08	412 637,40	
57 353,35	437 048,56	
3 850 343,14	4 540 392,86	

27. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2014

Jaksotuseroista
 Muista väliaikaisista eroista
Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
304 716,59	10 815,16	293 901,43
0,00	550 484,17	-550 484,17
304 716,59	561 299,33	-256 582,74

Laskennallisiin verosaamiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatusta myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjatusta laskennallisista verosaamisista ja -veloista.

Arvonkorotukset 31.12.2014

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia

Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero
 Vapaaehtoiset varaukset
Yhteensä

Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
0,00	0,00	0,00
27 630 210,97	5 526 042,19	22 104 168,78
27 630 210,97	5 526 042,19	22 104 168,78

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

28. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Kirjanpitoarvo 31.12.2014	Nimellisarvo 31.12.2014	Kirjanpitoarvo 31.12.2013	Nimellisarvo 31.12.2013
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

29. Muut velat

	31.12.2014	31.12.2013
Arvopapereiden ostovelat	0,00	0,00
Maksujenvälitysvelat	278 514,27	2 392 678,82
Muut	979 204,91	1 084 788,29
Yhteensä	1 257 719,18	3 477 467,11

30. Pakolliset varaukset

31.12.2014

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					371 082,00	371 082,00
+ varausten lisäys					2 336,00	2 336,00
- käytetyt varaukset						0,00
- peruutukset						0,00
Varaukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00	373 418,00	373 418,00

31. Siirtovelat ja saadut ennakot

Korot

	31.12.2014	31.12.2013
Korkovelat	2 643 779,63	3 968 309,19
Saadut korkoennakot	1 356,57	2 955,10
Yhteensä	2 645 136,20	3 971 264,29

Muut

Muut saadut ennakomaksut	4 887,10	5 476,90
Muut siirtovelat	5 434 953,21	5 082 115,08
Yhteensä	5 439 840,31	5 087 591,98

Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä

8 084 976,51   **9 058 856,27****32. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	31.12.2014
Pääomalainat	0,00
Muut	0,00
Yhteensä	0,00

33. Oma pääoma

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	27 445 819,06	56 149 889,11	-3 346 660,56	0,00	80 249 047,61
Osuuspääoma	3 362 313,49	45 846 171,16	-76 571,06	0,00	49 131 913,59
Jäsenosuudet	3 335 093,49	144 971,16	-70 131,06	0,00	3 409 933,59
Tuotto-osuudet	0,00	45 701 200,00	0,00	3 000,00	45 704 200,00
Lisäosuudet	27 220,00	0,00	-6 440,00	-3 000,00	17 780,00
Ylikurssirahasto	0,00				0,00
Arvonkorotusrahas	0,00				0,00
Muut sidotut rahastot	2 542 097,37	1 974 085,14	-1 609 468,90	0,00	2 906 713,61
Vararahasto	704 776,98				704 776,98
Käyvän arvon rahasto	1 837 320,39	1 974 085,14	-1 609 468,90		2 201 936,63
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00				0,00
Muut rahastot	0,00				0,00
Vapaat rahastot	1 607 793,73				1 607 793,73
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	19 933 614,47		-1 660 620,60		18 272 993,87
Tilikauden voitto tai tappio		8 329 632,81	0,00		8 329 632,81

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	143 675,52	0,00	125 061,02	18 614,50
Osakkeet ja osuudet	843 663,69	343 327,82	0,00	1 186 991,51	0,00
Muut	993 656,70	1 487 081,80	297 416,37	0,00	2 183 322,13
Rahavirran suojaus	1 242 070,87	1 487 081,80	0,00	0,00	2 729 152,67
laskennalliset verot	-248 414,17	0,00	297 416,37		-545 830,54
Yhteensä	1 837 320,39	1 974 085,14	297 416,37	1 312 052,53	2 201 936,63

34. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät**Oma pääoma 31.12.2014**

Sidottu oma pääoma
Vapaa oma pääoma

52 038 627,20
28 210 420,41
80 249 047,61

Oma pääoma yhteensä**Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2014**

Vapaa oma pääoma
- muut jakokelvottomat erät

28 210 420,41
12 865,77
28 197 554,64

Voitonjakokelpoiset varat**35. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2014**

Jäljellä oleva juoksuaika	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-					
todistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	54 311 251,88	36 000 000,00	97 500 000,00	20 000 000,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21 810 780,05	78 575 167,86	286 248 755,24	233 947 803,62	266 493 031,82
Saamistodistukset	9 640 535,39	59 160,00	0,00	0,00	0,00
Velat luottolaitoksille	88,12	75 000 000,00	20 000 000,00	0,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	916 301 346,10	95 109 178,11	6 890 345,18	1 043 933,29	2 766 023,74
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut kuin määräaikaistalletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

36a. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2014

Saamiset luottolaitoksilta
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset
Johdannaissopimukset
Muu omaisuus
Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Muut velat

Kotimaan raha	Ulkomaan raha
206 532 372,55	1 278 879,33
887 075 538,59	0,00
9 699 695,39	0,00
3 400 340,41	0,00
127 551 716,28	118 569,21
95 000 088,12	0,00
1 020 832 485,27	1 278 341,15
0,00	0,00
694 242,21	0,00
0,00	0,00
9 972 696,43	0,00

36b. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2014**Rahoitusvarat**

Käteiset varat
Saamiset luottolaitoksilta
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Saamistodistukset
Osakkeet ja osuudet
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyyksissä
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä
Johdannaissopimukset
Yhteensä
Rahoitusvelat
Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Yhteensä

Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
1 623 564,46	1 623 564,46
207 811 251,88	207 811 251,88
887 075 538,59	887 075 538,59
9 699 695,39	9 699 695,39
99 275 358,80	99 275 358,80
0,00	0,00
29 520,12	29 520,12
3 400 340,41	3 400 340,41
1 208 915 269,65	1 208 915 269,65
95 000 088,12	95 000 088,12
1 022 110 826,42	1 022 110 826,42
0,00	0,00
694 242,21	694 242,21
0,00	0,00
1 117 805 156,75	1 117 805 156,75

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Saamistodistukset		61 112,28		61 112,28
Osakkeet ja osuudet				0,00
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)		2 793 942,60		2 793 942,60
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)		694 242,21		694 242,21

37. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2014

Omien velkojen puolesta annetut vakuudet
Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä
Muut omasta puolesta annetut vakuudet
Konserniyhtiön puolesta annetut
Muiden puolesta annetut
joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle
Annetut vakuudet yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut Vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00

38. Eläkevastuut

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta

31.12.2014

0,00
0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta.

39. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut

Yhden vuoden kuluessa maksettavat
Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat
Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat
Yhteensä

31.12.2014

241 647,00
268 453,04
0,00
510 100,04

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

Näitä ei ole.

40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri-tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
0,00	0,00	79 549 136,07	79 549 136,07
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2014			
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	0,00	0,00	25 413 091,76
Takaukset ja pantit	0,00	0,00	25 413 091,76
Muut	0,00	0,00	0,00
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	0,00	0,00	54 136 044,31
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	54 136 044,31
joista luottolupaukset	0,00	0,00	54 109 263,44

41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pankki on velvollinen tarkistamaan vuonna 2008 ja sen jälkeen valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemään alv-vähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee kymmenen vuoden tarkistusjakson aikana. Viimeiset tarkistusvuodet ovat 2017-2023 kiinteistöinvestoinnin valmistumisajankohdasta riippuen

Näitä on yhteensä 3 596,72 euroa.

31.12.2014

0,00
0,00
0,00
0,00

42. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2014	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	140	-1
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	0	0
Määräaikainen henkilöstö	10	0
Yhteensä	150	-1

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2014

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa
josta toimitusjohtaja Timo Laineelle maksetut palkat ja palkkiot
sekä luontoisedut

Palkat ja palkkiot
28 470,00
534 689,00
267 715,00
13 620,00

Edustajiston kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 750 euroa kuukaudessa sekä 330 euroa kokoukselta ja muille jäsenille kokouspalkkiota 330 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 1800 euroa kuukaudessa, varapuheenjohtajalle ja muille jäsenille 430 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi heille maksetaan kokouspalkkiota 430 euroa kokoukselta. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitustyöskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 60 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP-Pohjola-ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 tai 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisaajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

Päijät-Hämeen Osuuspankissa on käytössä johdon palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella järjestelyyn kuuluvat toimitusjohtaja sekä pankin muut johtoryhmän jäsenet saavat osittain OP:n liikkeeseen laskemina debenttuureina ja osittain rahana selvitettävän palkkion. Palkkion suuruus määräytyy asetet tavotteiden perusteella ja se suoritetaan ansainta- ja sitouttamisjakson päätyttyä.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2014

Tilintarkastuksesta
Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot
Veroneuvonta
Muut palvelut
Yhteensä

Tilintarkastus- palkkiot
16 828,17
3 470,95
0,00
0,00
20 299,12

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2014

	Rahalainat 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Rahalainat 31.12.	Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset
Hallintoneuvoston jäsenet	1 425 908,68	248 556,41	0,00	1 674 465,09	56 033,45
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	1 282 363,77	0,00	232 874,46	1 049 489,31	313 277,81
Yhteensä	2 708 272,45	248 556,41	232 874,46	2 723 954,40	369 311,26

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinien jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahalainat erään.

Rahalainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot

Hallinto- ja valvontaelinien jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

0,00
0,00
0,00

Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

0,00
0,00
0,00

Lähipiiri

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä 31.12.

Arvonalentumistappiot 1.1.

Arvonalentumistappioiden muutos tilikaudella

Arvonalentumistappiot 31.12.

Saamistodistukset 31.12.

Arvonalentumistappiot 1.1.

Arvonalentumistappioiden muutos tilikaudella

Arvonalentumistappiot 31.12.

Osakkeet ja osuudet 31.12.

Arvonalentumistappiot 1.1.

Arvonalentumistappioiden muutos tilikaudella

Arvonalentumistappiot 31.12.

Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.

	Omistus	Hallinto- henkilöt	Osakkuus- yritys	Muut
	0,00	4 227 085,53	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	183 902,71	0,00	0,00

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuoliset tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaisa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisaryritykset).

43. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2014

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset				
Yrityksen nimi:	Finanssi-litti Oy	100,00 %	111 182,68	-1 735,18
Kotipaikka:	litti			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Heinolan Poppeli	100,00 %	1 420 423,78	59 709,09
Kotipaikka:	Heinola			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Heinolan Suokannas	100,00 %	-85 621,89	-3 022,92
Kotipaikka:	Heinola			
Yrityksen nimi:	Päijät-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy	95,00 %	197 012,13	28 907,09
Kotipaikka:	Lahti			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Ahertajankulma	80,34 %	155 172,03	-181 746,49
Kotipaikka:	Hollola			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Omistusyhteisyrietykset				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Nastolan Nappi	44,49 %	1 823 691,00	4 270,83
Kotipaikka:	Nastola			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Hollolan Keskuskatu 8	33,66 %	309 692,81	-7 428,88
Kotipaikka:	Hollola			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Koskenraitti	31,95 %	599 567,32	6 874,81
Kotipaikka:	Hämeenkoski			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Kausalan Merrantori	30,53 %	1 327 830,40	-3 226,92
Kotipaikka:	litti			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Liiketalo	24,16 %	1 157 495,35	83 083,80
Kotipaikka:	Lahti			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				

44. Notariaattitoiminta

Päijät-Hämeen Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitukset ja perinnönjaot, ositukset, testamentit, edenalvontavaltakirjat, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon, myyntiin ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa.

45. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2014

Jäsenten lukumäärä	39 140
Maksamatta olevat osuusmaksut	252,27
Irtisanotut jäsenosuusmaksut	118 903,26
Irtisanotut lisäosuusmaksut	5 470,00
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut	4 663 100,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Tuotto-osuuksiin ei liity asiakasomistajien oikeuksia eivätkä ne anna äänivaltaa. Vuosille 2014-2015 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omiin pääomiin luetaan lisäksi lisäosuuspääoma, josta osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä palauttamasta jäsenille. Irtisanottu lisäosuuspääoma luokitellaan tilinpäätöksessä velaksi. Lisäosuuspääoma palautetaan kuuden kuukauden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista. Lisäosuudelle maksetaan korkoa siihen asti, kun se on osuuskuntalain mukaan nostettavissa.

46. Pitkäaikaisäästämispalvelu

	31.12.2014
OP-eläkesäästön eläketili	50 096,93
Määräaika- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset	0,00
Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä	50 096,93
Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)	206 786,74
OP-eläkesäästön eläketililtä veloitettut sopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot	386,33
Tilikauden aikana säästämistililtä maksetut eläkkeet	0,00

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	TOISTUVA TOSITE	X1	7700001	7799999
	MALLITOSITE	X2	7800001	7899999
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999
	SALDONSIIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldonsiirto	SI	1000130001	1000139999
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999
	RYHMÄKOHT.ARVONALENT	GX	1000180001	1000189999 Tosite: VLORZ01
	VEROJAKSOTUS,LOPULL.	GY	1000190001	1000199999
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999
	ALV-SIIIRTO	ST	1000220001	1000229999
	SOS.KULUVELAN SIIIRTO	SR	1000230001	1000239999
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999
	SIJ.OM TP PURETT/VAR	SQ	1000250001	1000259999
	LOMAP.VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999
	SOS.KULUVELAN SIIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999
	SALDONSIIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999 RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999 RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999
	LASKU e-Flow/SAP eliminoitavat	LF	1021000001	1021999999
	LASKU MANUAALINEN eliminoitavat	LM	1022000001	1022999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoitavat	HM	1023000001	1023999999
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoitavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	HN	1029000001	1029999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN eliminoitavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoitavat	DG	1031000001	1031999999
	MYNTILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR Ei ELIM.	DH	1033000001	1033999999
	HYVITYSLASKUTUS eliminoitavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoitavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	DS	1037000001	1037999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	MYNTILASKUTUS eliminoitavat	DT	1038000001	1038999999
	MYNTILASKUTUS ei eliminoitavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAUS	MT	1040000001	1040999999
	MATKALASKU /MATKAMIES	FA	1041000001	1041999999
	KONEKIELISET TILIOTETAPAHTUMAT	FB	1042000001	1042999999
	LUOTTORESKONTRA/KOTIPANKKI	FC	1043000001	1043999999
	JAHA/KOTIPANKKI	FD	1044000001	1044999999
	IFACTOR /OPR	FE	1045000001	1045999999
	IFACTOR /OPR JAKSOTUS	FF, FG	1046000001	1046999999
	SOPRI /OPR	FH	1047000001	1047999999
	SOPRI /OPR JAKSOTUS	FI, FJ	1048000001	1048999999
	LUOTTOTILI /OPR	FK	1049000001	1049999999
	LEASONG OR /OPR	FL	1050000001	1050999999
	VARAINHANKINTA /OPR	FM	1051000001	1051999999
	VARAINHANKINTA /OPR JAKSOTUS	FN, FO	1052000001	1052999999
	DISKONTATUT OSAMAKSUT /OPR	FP	1053000001	1053999999
	DISKONTATUT OSAM. /OPR JAKSOTUS	FQ, FR	1054000001	1054999999
	OIKEUDELLINEN PERINTÄ /OPR	FS	1055000001	1055999999
	OSAMAKSULEASING (VIEW21) /OPR	FT	1056000001	1056999999
	VIEW 21/JAKSOTUKSET	ET	1057000001	1057999999
	VIEW 21/AGIO	EU	1058000001	1058999999
9900095	SRJ-TAPAHTUMAT	FU	1059000001	1059999999
	AIRAS-PALKKIOT/AURUM	FV	1060000001	1060999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYSTE	IE	1073000001	1073999999
	MYNTILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	LASKUN MANUMAKS/OPKK	DY	1075000001	1075999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	VIRO MANU PÄIVITT.	JS	1077000001	1077999999
	VIRO MANU TP PYSYVÄ	JV	1078000001	1078999999
	VIRO MANU TP PERUUT.	JX	1079000001	1079999999
	LATVIA MANU PÄIVITT.	JT	1080000001	1080999999
	LATVIA MANU TP PYS.	JY	1081000001	1081999999
	LATVIA MANU TP PER.	JZ	1082000001	1082999999
	LIETTUA MANU PÄIVITT	JU	1083000001	1083999999
	LIETTUA MANU TP PYS.	KB	1084000001	1084999999
	LIETTUA MANU TP PER.	KC	1085000001	1085999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYNTILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJO, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, OR	KY	1089000001	1089999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, MR	DE	1090000001	1090999999
	AGIOARVOSTUS	SG	1091000001	1091999999
	ACQUIRING	KQ	1092000001	1092999999
9930004	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930005	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930006	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930007	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930008	CAL PÄIVITT. TASEEN ULKOP.	RH	1094000001	1094999999
9930106	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930107	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930108	CAL KK-VAIHTEEN TASEEN ULKOP.	RI	1096000001	1096999999
9900048	TUOTTO-OSUUS	HB	1097000001	1097999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, OR	LK	1098000001	1098999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, MR	DK	1099000001	1099999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
9940004	LJR ANTOLAINAUS	MC	1101000001	1101999999
990053	BANKSYST PÄIVITTÄISET	JD	1102000001	1102999999
990064	BLV PÄIVITTÄISET	JM	1103000001	1103999999
990067	BLT PÄIVITTÄISET	JP	1104000001	1104999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
12999	BONSUKÄYTTÖ TOINEN OP, MR	DO	1105000001	1105999999
	BONUSKÄYTTÖ TOINEN OP, OR	LO	1106000001	1106999999
	EQUENS/DEBIT-KORTIT	HF	1107000001	1107999999
	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
	KASSAKP. LIITT./OPHV	NA	3010000001	3010999999
	HK KORVAUS KKP./OPHV	NB	3011000001	3011999999
	OIVA KON./OPHV	NC	3012000001	3012999999
	TUOTTOTURVA KON./OPHV	ND	3013000001	3013999999
	LAINATURVA KON./OPHV	NE	3014000001	3014999999
	HENKILÖV.KORV K/OPHV	NF	3015000001	3015999999
	RYHMÄVAK. KON./OPHV	NG	3016000001	3016999999
	IF RYHMÄELÄK K./OPHV	NH	3017000001	3017999999
	MOOTTORIAJ. KON/OPHV	NI	3018000001	3018999999
	VAHINKOVAK. KON/OPHV	NJ	3019000001	3019999999
	HENKILÖVAK. KON/OPHV	NK	3020000001	3020999999
	TAPATURMA KON./OPHV	NL	3021000001	3021999999
	KIINT.VUOKRAT K/OPHV	NM	3022000001	3022999999
	VSM KON./OPHV	NN	3023000001	3023999999
	MITTATURVA KON./OPHV	NO	3024000001	3024999999
	LÄHTEVÄ RAHA L./OPHV	NP	3025000001	3025999999
	TULEVA RAHA L./OPHV	NQ	3026000001	3026999999
	TKV KON./OPHV	NR	3027000001	3027999999
	HK KORVAUS KON./OPHV	NS	3028000001	3028999999
	AULI KON./OPHV	NT	3029000001	3029999999
	RATTI KON./OPHV	NU	3030000001	3030999999
	RAKENNUSVIRHE K/OPHV	NV	3031000001	3031999999
	SULKA KON./OPHV	NX	3032000001	3032999999
	MATKAVAKUUTUS K/OPHV	NY	3033000001	3033999999
	KASKO KON./OPHV	OA	3034000001	3034999999
	ESINEVAK.YKS. K/OPHV	OB	3035000001	3035999999
	TAKAUSVAKUUTUS/OPHV	OC	3036000001	3036999999
	SULKAN EPÄV.VAH/OPHV	OD	3037000001	3037999999
	RESK.SAATAVAL.L/OPHV	OE	3038000001	3038999999
	YT KORVAUS KKP./OPHV	OF	3039000001	3039999999
	PERUUTUS/OPHV LIITT.	NZ	3100000001	3109999999

PLA-tositelajit

Kirjanpitosite	AB	3204000000	3204999999
Täsmäytyspääkirja	AC	3205000000	3205999999
Käyttöom.konversio	AK	3206000000	3206999999
Käyttöom.kirj: netto	AN	3207000000	3207999999
Ratti Kkp.	C3	3208000000	3208999999
VSM Kkp.	C4	3209000000	3209999999
HK Korvaus Muis.	DC	3210000000	3210999999
EK Korvaus Muis.	DD	3211000000	3211999999
Manuaalipal. Muis.	DM	3212000000	3212999999
Auli Muis.	E1	3213000000	3213999999
Oiva Muis.	E2	3214000000	3214999999
Ratti Muis.	E3	3215000000	3215999999
Tuottoturva Muis.	E4	3216000000	3216999999
Mittaturva Muis.	E6	3217000000	3217999999
Ryhmävuutus Muis.	E7	3218000000	3218999999
Rakennusvirhe Muis.	E8	3219000000	3219999999
IF Ryhmäeläke Muis.	E9	3220000000	3220999999
Ulkoinen numero	EX	3221000000	3221999999
Ratti Muis.	F3	3222000000	3222999999
VSM Muis.	F4	3223000000	3223999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	IF Ilm. eläke Muis.	F9	3224000000	3224999999
	As.miesp.m.liit.jaks	H1	3226000000	3226999999
	Sonet.vak.pal.jaks.l	H2	3227000000	3227999999
	Asiamiehet	HA	3228000000	3228999999
	Palkansaaajat	HE	3229000000	3229999999
	Hallintohenkilöt	HH	3230000000	3230999999
	Tilapäispalkkionsaaj	HT	3231000000	3231999999
	Investointityönumero	IP	3232000000	3232999999
	Toimittajat - hyvät.	KG	3233000000	3233999999
	Kiint.hall.järj.liit	KH	3234000000	3234999999
	Toimittajat - netto	KN	3235000000	3235999999
	Kiint.osakejärj	KO	3236000000	3236999999
	Tilien ylläpito	KP	3237000000	3237999999
	Toimittajat - lasku	KR	3238000000	3238999999
	Kiint.sähkönl.liitt	KS	3239000000	3239999999
	Laskut, IP,ulkopuoli	LB	3240000000	3240999999
	Laji/toimintoj.kirj.	LT	3241000000	3241999999
	ML-tilitys	ML	3242000000	3242999999
	Regressilask. Kon.	MQ	3243000000	3243999999
	JV-Simmer Kon.(tulev	MS	3244000000	3244999999
	Ratti Kon.	N3	3245000000	3245999999
	IF ilm. eläk Kon.	N9	3246000000	3246999999
	EU Korvaus Kkp.	OG	3247000000	3247999999
	Henkivak.korvau Kkp.	OH	3248000000	3248999999
	Tapaturma Kkp.	OI	3249000000	3249999999
	MA korvaus Kkp.	OJ	3250000000	3250999999
	Takaus.korvaus Kkp.	OK	3251000000	3251999999
	Sulkan epäv.vah. Kkp	OL	3252000000	3252999999
	TKV Muis.	OM	3253000000	3253999999
	Moottoriajon. Muis.	ON	3254000000	3254999999
	Sulka Muis.	OO	3255000000	3255999999
	Matkavakuutus Muis.	OP	3256000000	3256999999
	Vahinkovakuutus Muis	OQ	3257000000	3257999999
	Henkilövakuutus Muis	OR	3258000000	3258999999
	Tapaturma Muis.	OS	3259000000	3259999999
	Kasko Muis.	OT	3260000000	3260999999
	Ratti maksusop. Muis	OU	3261000000	3261999999
	Esinevak.yks. Muis.	OV	3262000000	3262999999
	Takausvakuutus Muis.	OW	3263000000	3263999999
	Sulkan epäv.vah Muis	OX	3264000000	3264999999
	Regressilask. Muis.	OY	3265000000	3265999999
	Tuleva raha Muis.	OZ	3266000000	3266999999
	Palkk. as.m.liitt.ja	P1	3267000000	3267999999
	MA korvaus Muis.	PB	3268000000	3268999999
	Sulkan epäv.vah Muis	PC	3269000000	3269999999
	Henkivak.korvau Muis	PD	3270000000	3270999999
	Tapaturma Muis.	PF	3271000000	3271999999
	Takaus.korvaus. Muis	PG	3272000000	3272999999
	YT Korvaus Muis.	PH	3273000000	3273999999
	JV-Simmer Muistio	PI	3274000000	3274999999
	MA korvaus Kon.	PJ	3275000000	3275999999
	Tapaturma Kon.	PL	3276000000	3276999999
	Takaus.korvaus Kon.	PM	3277000000	3277999999
	YT Korvaus Kon.	PN	3278000000	3278999999
	JV-Simmer Kon.(lähte	PO	3279000000	3279999999
	ATK-palv.vel.liitt	PP	3280000000	3280999999
	Hinnanmuutos	PR	3281000000	3281999999
	EU Korvaus Kon.	PS	3282000000	3282999999
	EK Korvaus Kon.	PT	3283000000	3283999999
	Päätetapahtum.liitt	PU	3284000000	3284999999
	ATK-palv.vel. levyti	PW	3285000000	3285999999
	Systeempalv.vel.lii	PX	3286000000	3286999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	Työasemaveloitukset	PY	3287000000	3287999999
	S-laskutus, Elisa	PZ	3288000000	3288999999
	Sulkan epäv.vah. Kon	QA	3289000000	3289999999
	EK Korvaus Kkp.	QB	3290000000	3290999999
	Cross-company korot	QC	3291000000	3291999999
	EU korvaus muis.	QD	3292000000	3292999999
	Hyvitys - nettosuor.	RA	3293000000	3293999999
	Ostolasku	RE	3294000000	3294999999
	Lask.vast.otto netto	RN	3295000000	3295999999
	Laskun siirto	RV	3296000000	3296999999
	SIJ/KTÖ JAKO	SK	3297000000	3297999999
	Jälkikirjaustosite	SU	3298000000	3298999999
	Tiedonsiirto	UE	3299000000	3299999999
	Maksukirjaus	ZP	3305000000	3305999999
	Pankki - täsmäytys	ZR	3306000000	3306999999
	Maksu per shekki	ZS	3307000000	3307999999
	Maksuselvitys	ZV	3308000000	3308999999
	INV.TILAUSTEN PURKU	QE	3309000000	3309999999
	Tuottoturva man. peruut	14	3310000000	3310999999
	Lainaturva man. peruut	15	3311000000	3311999999
	Mittaturva man. peruut	16	3312000000	3312999999
	Auli man. peruut	11	3313000000	3313999999
	ryhmävak man. peruut	17	3314000000	3314999999
	Rak.virhevak. man. peruut	18	3315000000	3315999999
	Oiva man. peruut	12	3316000000	3316999999
	Sulka evl man. peruut	1P	3317000000	3317999999
	Sulka man. peruut	1C	3318000000	3318999999
	Matkavak. man. peruut	1D	3319000000	3319999999
	Vahinkovak. man. peruut	1E	3320000000	3320999999
	M.ajoneuvovak. man. peruut	1A	3321000000	3321999999
	Henkilövak. man. peruut	1F	3322000000	3322999999
	Tapaturmavak. man. peruut	1G	3323000000	3323999999
	Kaskovak. man. peruut	1I	3324000000	3324999999
	Ratti man. peruut	13	3325000000	3325999999
	Ratti maksusop. man peruut	1J	3326000000	3326999999
	Esinevak. yks. man. peruut	1M	3327000000	3327999999
	Takausvak. man. peruut	1N	3328000000	3328999999
	EK Korvaus man. peruut	19	3329000000	3329999999
	Ratti 2 man. peruut	1B	3330000000	3330999999
	Takaus korv. man peruut	1H	3331000000	3331999999
	JV-Simmer man peruut	1K	3332000000	3332999999
	JV-Simmer muist m pe	1S	3333000000	3333999999
	Korkki TA	QF	3334000000	3334999999
	Korkki YT	QG	3335000000	3335999999
	Korkki EU	QH	3336000000	3336999999
	Korkki EK	QI	3337000000	3337999999
	Korkki YA	QJ	3338000000	3338999999
	Korkki MK	QK	3339000000	3339999999
	Korkki manuaalitosite	QL	3340000000	3340999999
500	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
501	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
502	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
503	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
504	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
505	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
506	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
507	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
508	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999 HVRKROH
509	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
040	JÄSENLUOTTOVAKUUTUS	TA	5040000001	5040999999
050	ASUNTOSÄÄSTÖPALKKIOT	TB	5050000001	5050999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
080	OP-LUOTOT	TD	5080000001	5080999999
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999
610	ULTRA VALUUTANVAIHTO	TX	6100000001	6100999999
613	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
614	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
615	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
616	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
620	FORSE	TI	6200000001	6200999999
621	SDD SEPA SUORAVELOITUS	RB	6210000001	6210999999
624	AQUARIUS/OKO	GP	6240000001	6240999999
625	VIEW/PÄIVITYKSET	TJ	6250000001	6250999999
628	DPS/OPTO-TAPAHTUMAT	RZ	6280000001	6280999999
631	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
632	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
633	PANKKITAKAUKSET	TL	6330000001	6330999999
634	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
635	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
636	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
637	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
638	DPS PÄIVITTÄISET	KU	6380000001	6380999999
639	DPS TASEEN ULKOPUOL.	KV	6390000001	6390999999
640	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
641	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
642	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
643	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
644	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
645	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
646	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
647	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
648	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
649	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
653	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
654	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
657	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
658	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
659	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
660	MATKASHEKIT	TQ	6600000001	6600999999
663	Ultra/ Henki Aquarius VIRO	KF	6630000001	6630999999
665	BANKGIRO	TV	6650000001	6650999999
666	RPM (Rahanpesun estämisen keskeytyskirjaukset)	KX	6660000001	6660999999
667	RPM/EUR	RM	6670000001	6670999999
670	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
671	SETELIKAUPAT	TR	6710000001	6710999999
672	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
673	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
674	BOND/REPO PÄIVITTÄISET	TS	6740000001	6740999999
675	BOND ARVOSTUKSET	XV	6750000001	6750999999
691	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
692	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
693	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
694	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
695	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
696	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
697	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
698	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
699	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9701600001	9701699999
990005	LÄHTEVÄ CLEARING (AAMU)	VB	9900500001	9900599999 OT003/OTORP002
990007	Prepaid rsk-tapahtumat	KJ	9900070001	9900079999
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999 AMR972
990001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999
9900002	ANTOLAINAUS	BD	9900200001	9900299999
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999 ATRR009
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999
9900004	PANKKITAKAUS	BF	9900400001	9900499999 MGKR2005, MGKR2006
990004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999 MGKR2001
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999 MGKR2002
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999 MGKR2004
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999 MGR5150
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999
9900009	SAAPUNEET PIKASIIROT	BK	9900900001	9900999999
990009	SAAPUVA CLEARING 31.12.1997 ALKAEN (AAMU)	VE	9900900001	9900999999
990010	POPS BRUTTOCLEARING 16.12.1997 ALKAEN	VF	9901000001	9901099999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET / OKO	EK	9901100001	9901199999
990012	AGIOT /VALUUTTAKASSA	VG	9901200001	9901299999
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999 MV29K
990013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999 OTALPKT
9900014	VALUUTTAKIRJANPITO	EE	9901400001	9901499999
990014	VALUUTTAKASSA 24.2.1997 ALKAEN	EE	9901400001	9901499999
9900015	ANTOLAINAUS /ALPER	BP	9901500001	9901599999 op:t, 7880: USLR610
990015	AUTOMAATTIKIRJAUS / ALPER 18.11.94 ALKAEN	BP	9901500001	9901599999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9901600001	9901699999
990016	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VH	9901600001	9901699999 MAVRMTIK
990017	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VI	9901700001	9901799999
9900018	MATKAVALUUTTA	BL	9901800001	9901899999 MAVRATIK
990018	MATKAV. (MAVA) VIERAAT SEKIT JA			
990018	MATKASEKIT	BL	9901800001	9901899999
9900019	MATKAVALUUTTA/AGIO	BM	9901900001	9901999999
990019	AGIOT (MAVA)	BM	9901900001	9901999999
990020	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990022	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990023	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990024	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990025	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990122	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990123	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999 PR002
990124	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
9900021	OP:N TILIT OKOSSA	BS	9902100001	9902199999
990021	OPICS (KK-VAIHDE PYSYVÄT KIRJAUKSET)	VK / VL	9902100001	9902199999
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET / OKO	EL	9902200001	9902299999
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT / OKO	EM	9902300001	9902399999
9900241	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ) Ovy	EQ	9902410001	9902419999
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) Ovy	ER	9902420001	9902429999
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999 MGKR2003
9900025	RAHAHUOLTO	EG	9902500001	9902599999
9900026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999
990026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999
	WINRESK	EO	9902700001	9902799999
990028	KAPULA PÄIVITT./OKO	GS	9902800001	9902899999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
990029	KAPULA ARVOSTUS/OKO	GT	9902900001	9902999999
990030	ASLA/SIIRTYVÄT/OHMO	GD	9903000001	9903099999
990031	ASLA	VM	9903100001	9903199999
990032	ASLA / SIIRTYVÄT	VN / VO	9903200001	9903299999
990033	ASLA/OHMO	GC	9903300001	9903399999
990034	UTU/PALKKIOT	IF	9903400001	9903499999
9900035	POPS/LUNASTAMATTOMAT SEKIT YLI 10V	IG	9903500001	9903599999
9900036	PKJ JÄLKIPER. SUORIT	IH	9903600001	9903699999
990036	ELE PÄIVITTÄISET VIENNIT	JA	9903700001	9903799999
990037	ELE TAUP VIENNIT	JB	9903800001	9903899999
990038	ELE PERUUTETTAVAT TILINPÄÄTÖSVIENNIT	JC	9903900001	9903999999 BJER122
990041	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO	VP	9904100001	9904199999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9904200001	9904299999
990042	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO (UUSI)	VQ	9904200001	9904299999
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999
990044	DEVON, 30.6.99	VR	9904400001	9904499999
990045	DEVON, 30.6.99	VS	9904500001	9904599999
990046	DEVON, 30.6.99	VT	9904600001	9904699999
990047	DEVON, 30.6.99	VU	9904700001	9904799999 ***)
				***)
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999
9900052	LOMAPALKKAVELAT	GV	9905200001	9905299999
990055	Banksyst taseen ulkopuoliset (jos tarvitaan)	JI	9905500001	9905599999
990056	TRADING TERMIINIEN ARVOSTUSTULOS (EI PERI	VX	9905600001	9905699999
990057	RJ PÄIVITTÄISET	JF	9905700001	9905799999
990058	RJ SIIRTYVÄT	JG	9905800001	9905899999
990054	Banksyst kk/tp-päätös	JE	9905900001	9905999999
9900060	VALUUTTATILIT	BZ	9906000001	9906099999
990060	VALUUTTAOTTOLAINAUS	BZ	9906000001	9906099999 DARRAGI/OVARP002
9900061	VALUUTTATILIT / AGIOT	CA	9906100001	9906199999
990061	VALUUTTAOTTOLAINAUS /AGIOT	CA	9906100001	9906199999 DARRASK/OVARP002
9900062	VALUUTTATILIT/SIIRTYVÄ KORKO	CB,CC	9906200001	9906299999
990062	VALUUTTAOTTOLAINAUS/SIIRTYVÄT ERÄT	CB / CC	9906200001	9906299999 LUMR124
9900063	LÄHTEVÄT ULKOMAAN MAKSUT	CD	9906300001	9906399999
990065	BLV TILINP. PYSYVÄ	JN	9906500001	9906599999
990066	BLV TP PERUUTETTAVA	JO	9906600001	9906699999
990068	BLT TILINP. PYSYVÄ	JQ	9906800001	9906899999
990069	BLT TP PERUUTETTAVA	JR	9906900001	9906999999
9900070	SÄILYTYSPALKKIOT	CE	9907000001	9907099999
	SÄILYTYSPALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN			
990070	(KESÄ.- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPEREIDEN			
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999
990077	REPO NORMAALIKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YA	9907700001	9907799999
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999 OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999
990079	BOND/ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET	YC	9907900001	9907999999
9900080	SIJOITUSRESKONTRA/OVC	GJ	9908000001	9908099999
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999
9900082	HALTIA VUOKRASAAMISET	EH	9908200001	9908299999
9520005	YIT-VUOKRAT	EH	9908200001	9908299999
677	KORVA/PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
678	KORVA/HINTAEROT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA-TAPAHTUMAT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9908400001	9908499999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
9900085	KIINTEISTÖRESKONTRA / UUSI	CI	9908500001	9908599999
9900086	OKO:N LAINAT	CM	9908600001	9908699999
990086	OKO:N LAINAT OP:LLE	CM	9908600001	9908699999
990087	REPO ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YK	9908700001	9908799999
9900088	HALTIA VASTIKERESKONTRA	EF	9908800001	9908899999
9900089	HALTIA VASTEKESUORITUKSET	EI	9908900001	9908999999
9900091	MAKSULIIKE /ASLA	CN	9909100001	9909199999 ALARKP01 JA 13
9900092	ASLA/OHMO	GA	9909200001	9909299999
9900095	OP-VISA/KORTTIYHTIÖ	GG	9909500001	9909599999
990995	OKO:N KIRJAUSYHTEENVETO / OPTO	YN	9909950001	9909959999
9901001	OTTOLAINAUS/SIIR.KOR.PERUUTUS	BC	9910010001	9910019999 OT003/ OTORP003
991001	OTTOLAINAUS / SIIRTYVÄT ERÄT	YO / YP	9910010001	9910019999
9901002	ETUKÄTEEN MAKS.KOROT/TILINP.	BE,ED	9910020001	9910029999 AMR827
991003	LOAN IQ/OKO	GN	9910030001	9910039999
	ANTO AGIO KIRJAUKSET JA			
991004	PENNINPYÖRISTYKSET	YQ	9910040001	9910049999
991005	YPA LAINAT	YR	9910050001	9910059999
991006	YPA LAINAT SIIRTYVÄT	YS / YT	9910060001	9910069999
991007	KESKUSPANKKIPALVELUOSASTON LAINAT (RO)	YU	9910070001	9910079999
991008	RO SIIRTYVÄT	YV / YW	9910080001	9910089999
991009	PERINTÄANTOLAINAUS (PA)	YX	9910090001	9910099999
991010	PA SIIRTYVÄT	YY / YZ	9910100001	9910109999
9901011	OTTOLAINAUS /SIIRTYVÄ KORKO	BB	9910110001	9910119999 OT003
991012	YA-JS S. KORK. PER.	UK	9910120001	9910129999
9901013	ALS:N HOITOPALKKIOT	BN,BO	9910130001	9910139999 AMR830
991013	RO-JS S. KORK. PER.	UG	9910130001	9910139999
991014	PA-JS S. KORK. PER.	UH	9910140001	9910149999
991015	RO/AGIOKIRJAUKSET	UI	9910150001	9910159999
991016	PA/AGIOKIRJAUKSET	UJ	9910160001	9910169999
9910002	ALS-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	JJ	9910200001	9910209999
9901021	OPTO / SIIRTYVÄ KORKO	BT,BU	9910210001	9910219999 PR402
991024	YA VIRO AGIOT	RP	9910240001	9910249999
991025	YA VIRO PÄIVITTÄISET	RJ	9910250001	9910259999
991026	YA VIRO SIIRTYVÄT	RO	9910260001	9910269999
991027	YA VIRO AA-PERUUTUUKSET	RU	9910270001	9910279999
9901003	ANTOLAINAUS /Okopankki	EY,EZ	9910300001	9910399999
991034	YA LATVIA AGIOT	RR	9910340001	9910349999
991035	YA LATVIA PÄIVITTÄISET	RK	9910350001	9910359999
991036	YA LATVIA SIIRTYVÄT	RQ	9910360001	9910369999
991037	YA LATVIA AA-PERUUTUKSET	RX	9910370001	9910379999
9901042	PLATINAJÄRJESTELMÄ/SIIRTYVÄ	BX,BR	9910420001	9910429999 BJER221
991044	YA LIETTUA AGIOT	RT	9910440001	9910449999
991045	YA LIETTUA PÄIVITTÄISET	RL	9910450001	9910459999
991046	YA LIETTUA SIIRTYVÄT	RS	9910460001	9910469999
991047	YA LIETTUA AA-PERUUTUKSET	RY	9910470001	9910479999
9901050	ALS/PREEMIOIOT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999
9901055	ALS/JOHD.AR.V.PER.	GI	9910550001	9910559999
9901083	KORVA-TAPAHTUMAT/SIIRT. KORKO	CK,CL	9910830001	9910839999
9901083	KORVA OSAKKEET /SIIRTYVÄT	CK,CL	9910830001	9910839999
990083	KORVA RM/ARVOSTUKSET	CK	9910830001	9910839999
991083	KORVA RM/ARVOST.PER.	CL	9910830001	9910839999
9901086	OKO:N LAINOJEN SIIRTYVÄT	CV	9910860001	9910869999
991086	OKO:N LAINAT OP:LLE / SIIRTYVÄT	CV / CY	9910860001	9910869999
9901091	MAKSULIIKE /ASLA /SIIRTYVÄ KORKO	CO,CP	9910910001	9910919999 ALARKP06 JA 07
9901092	SSP:N KAUPPAHINNAN JAKSOTUS	CQ,CZ	9910920001	9910929999
9901093	ASLA/OHMO/SIIRTYVÄT	GB	9910930001	9910939999
991111	OKOPANKIN TASESIIRROT / OL	XA	9911110001	9911119999
991112	OKOPANKIN TASESIIRROT /ALS	XB	9911120001	9911129999
991113	OKOPANKIN TASESIIRROT / VALUUTTAKASSA	XC	9911130001	9911139999
991114	OKOPANKIN TASESIIRROT / DA	XD	9911140001	9911149999 ACR3B1/ACR3B2
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
990176	PREPAID TILITYKSET	KT	9917600001	9917699999
991995	OPTON KONEKIELISET SIIRT.KOROT	XE / XF	9919950001	9919959999
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999
9920002	ALS-JOLLA CAP TILINPÄÄTÖS	JK	9920020001	9920029999
992005	FRA PÄÄOMAT	XH	9920050001	9920059999
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999
9900202	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/OP- RAHASTO	IA	9920200001	9920299999
	SRJ-			
9900203	PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/SAAJAYHTIÖT	IB	9920300001	9920399999
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999 JRER110
990207	TALLETUSSIIROT	YM	9920700001	9920799999
679	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
9902083	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999 PTKR3301
992101	PANKKITAKAUKSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999
992102	HENKIVAKUUTUS	HV	9921020001	9921029999
683	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
9902183	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
684	ARVOSTUSKONVERSIU/UEDET	Z6	9922830001	9922839999
9902283	ARVOSTUSKONVERSIU/UEDET	Z6	9922830001	9922839999
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999
9903001	SALDONSIIRTO	Z1	9930010001	9930019999
9903001	SALDONSIIROT	Z1	9930010001	9930019999
993002	TERMIINIT PISTE-EROT SIIRT.	XM / XN	9930020001	9930029999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9930002	ALS-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	JL	9930200001	9930209999
993009	TERMIINIT PISTE-EROT	XO / XP	9930090001	9930099999
994005	TERMIINIT / AGIOT	XQ	9940050001	9940059999
994006	TERMIINIT / AGIOT PALAUTUS	XR	9940060001	9940069999
9940007	LJR OPA-SIIROT	MX	9940700001	9940799999
9940008	LJR ERIKOISLAINAT	MD	9940080001	9940089999
994010	FRA ARVOSTUKSET	XS / XT	9940100001	9940109999
9940104	LJR EFEKT.KORON HINTAERO	ME	9941040001	9941049999
9940105	LJR EFEKT.KORON HINTAERO PERUUTUS	MF	9941050001	9941059999
9940106	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP	MG	9941060001	9941069999
9940107	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP PERUUTUS	MH	9941070001	9941079999
9940108	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT	MI	9941080001	9941089999
9940109	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT PERUUTUS	MJ	9941090001	9941099999
9940110	LJR-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	MM	9941100001	9941109999
9940112	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET	MN	9941120001	9941129999
9940114	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	MO	9941140001	9941149999
9940116	LJR-KALA PREEMIOIT JA ARVOSTUKSET	MP	9941160001	9941169999
9940117	LJR-KALA ARVOSTUSTEN PERUUTUS	MR	9941170001	9941179999
9940120	LJR ARVONALENTUMISET	MU	9941200001	9941209999
9940121	LJR ARVONALENTUMISET PERUUTUS	MV	9941210001	9941219999
995	AGIOT/ULKOMAANRESKONTRAT	XU	9950010001	9950019999
9950002	JORE TILINPÄÄTÖS	KD	9950020001	9950029999
9960002	JORE TASEEN ULKOP.	KE	9960020001	9960029999
9970002	CHF-TP-VIENNIIT	KL	9970020001	9970029999
9970003	CHF-TAUP-VIENNIIT	KM	9970030001	9970039999
	ULKOM.SIIRTYVIEN KORKOJEN			
998	AUTOMAATTIKIRJAUS	XX	9980000001	9980999999
999	VALUUTTALUOTTO	XY	9990000001	9990999999
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999

SAPin tositemäärittelykirja, kuukausipääkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien pääkirja
*) on arkistoitu LEA -arkistointijärjestelmään.

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
--------------------------------------	-------------	-------------------------------	-----------------------------------	--------------

Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna
**) REA-arkistointijärjestelmään
***) Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa

Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin
Intime-kirjanpitojärjestelmästä, pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä.
Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

1. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Lahdessa

helmikuun 3 .päivänä 2015

 Jorma Pitkälä

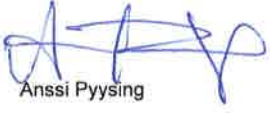

 Jukka Kinnunen

 Kari Kivikoski

 Timo Laine

 Mervi Lilja

 Tuomo Peltola

 Anssi Pyysing

 Kari Valonen
2. Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Hallintoneuvosto on tänään pidetyssä kokouksessa perehtynyt pankin tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Vuoden 2015 edustajiston kokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että pankkia on hoidettu lain ja säännösten mukaisesti ja että hallintoneuvostolla ei ole Päijät-Hämeen Osuuspankin tilinpäätöksen eikä toimintakertomuksen johdosta huomautettavaa. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen esitykseen ylijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

Lahdessa

helmikuun 5 .päivänä 2015

 Mika Kari
 Hallintoneuvoston puheenjohtaja

 Merita Forsström
 Hallintoneuvoston sihteeri
3. Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lahdessa

helmikuun 10 .päivänä 2015

 Ernst & Young Oy
 KHT-yhteisö

 Jari Havukainen
 KHT

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Päijät-Hämeen Osuuspankin jäsenille

Olemme tilintarkastaneet Päijät-Hämeen Osuuspankin kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2014. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus osuuspankkia kohtaan, taikka rikkoneet osuuspankkilakia, luottolaitoslakia, osuuskuntalakia tai osuuskunnan sääntöjä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on osuuspankissa merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon osuuspankin sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka osoittaa 8.329.632,81 euron voittoa, ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot osuuspankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Lahdessa, 10. päivänä helmikuuta 2015

Ernst & Young Oy, KHT-yhteisö

Jari Havukainen, KHT